

Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry
Lintulahdenkatu 10, 00500 Helsinki
www.ksl.fi

Kirjoittaja: Johanna Perkiö
Graafinen suunnittelu: Petteri Lehtinen
ISBN: 978-952-6693-05-7
E-kirja: 978-952-6693-06-4
Paino: Oriveden Kirjapaino, Orivesi 2014

Perustulo - Uuden tulonjaon perusta on lisensoitu
Creative Commons Nimeä-Epäkaupallinen-Jaa samoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä.

Sisällys:

4

Kysymyksiä perustulosta

5

Johdanto: mikä perustulo?

9

Perustuloidean aatteellinen pohja

14

Perustulokeskustelu Suomessa

30

Perustulokeskustelu muualla maailmassa

46

Perustulon rahoitus

48

Kohti vasemmistolaista perustuloa

52

Lopuksi

55

Kirjallisuus

Kysymyksiä perustulosta

Joihinkin kysymyksiin löydät vastaukset suoraan kirjasta. Käytä kuitenkin myös omaa ajatteluasi. Jotkut kysymykset mittaavat mielipidettäsi.

1. Mitä perustulolla tarkoitetaan?
2. Mistä nykyinen kiinnostus perustuloa kohtaan nousee?
3. Ovatko perustulo, kansalaispalkka ja negatiivinen tulovero vain eri sanoja samalle asialle?
4. Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät perustelut perustulon puolesta ja sitä vastaan?
8. Millaisia merkityksiä työlle on annettu perustulon aatteellisessa keskustelussa?
5. Onko perustulon kansainvälisistä kokeiluista mielestäsi hahmotettavissa joitain samansuuntaisia tuloksia?
6. Mitä Philippe Van Parijsin ja Yannick Vanderborghtin Euro-Dividend tarkoittaa?
7. Mitä lähteitä perustulon rahoittamiseksi on esitetty?
9. Miten perustulon puolesta puhuttiin suomalaisessa ”varhaisessa” perustulokeskustelussa 1970-luvulta lähtien? Onko perusteluissa tapahtunut muutoksia 2000-luvun ”uudessa” perustulokeskustelussa?
10. Mikä on mielestäsi vasemmistolaisen perustulon ydin?

Johdanto: mikä perustulo?

”Kannatan perustuloa, joka ratkaisisi yhdellä kertaa useita sosiaaliturvabyrokratiamme ongelmia. Lisäksi elämisen kannalta riittävän suuri perustulo helpottaisi pirstaletyön tekemistä, mutta vahvistaisi samalla työntekijöiden neuvotteluasemaa ja siten parantaisi työn tekemisen ehtoja.” Anna Kontula (Vas.)

”Kannustava perustulo on merkittävä avaus työelämään ja yrittäjyyteen. Se mahdollistaa, että jokainen työpäivä kannattaa tehdä ja jokainen päivä kannattaa yrittää.” Harri Jaskari (Kok.)

”Kun yhtä tukea lisätään, se on toisesta tuesta pois. Perusturva ei tällä menolla parane. Sosiaaliturvan ei pidä lannistaa, vaan kannustaa.” Tuomo Puumala (Kesk.)¹

Perustulon suosio kasvaa kohisten. Helsingin Sanomien huhtikuussa 2013 teettämässä mielipidekyselyssä 54 prosenttia suomalaisista kannatti Suomen perustuloverkoston tekemää kansalaisaloitetta vähintään nykyisen perusturvan vähimmäisetuuksien suuruisesta perustulosta. Aloitteen tukijoiksi ilmoitettiin useita tutkijoita, poliitikkoja ja kulttuurialan toimijoita, neljä poliittista nuorisjärjestöä ja kuuden yliopiston ylioppilaskunnat. Vaikka aloite ei onnistunutkaan saamaan kasaan vaadittua 50 000 allekirjoitusta, se synnytti runsaasti julkista keskustelua sekä puoluerajat ylittävää yhteistyötä perustulon puolesta.

Mutta mikä on tämä perustulo josta puhuu niin oikeisto kuin vasemmisto? Millaisia eroja on perustulomallien välillä? Miksi perustuloa ylipäättään tarvitaan?

---

¹ BIEN Finland – Suomen perustuloverkosto: julkisten kommentteja perustulosta, <http://perustulo.org/tunnettuja-tukijoita>.

Kansainvälinen Basic Income Earth Network (BIEN) määrittelee perustulon tuloksi, joka maksetaan jokaiselle henkilökohtaisesti ilman ehtoja, tarveharkintaa tai työvelvoitteita². Se maksetaan riippumatta henkilön tai hänen perheenjäsentensä yhteiskunnallisesta asemasta, muista tuloista tai omaisuudesta sekä elämänvalinnoista. Useimmissa malleissa perustulolla korvattaisiin erilaisia vähimmäissosiaaliturvan muotoja ja se perittäisiin hyvin toimeentulevilta ansiotuloverotuksessa takaisin. Ehdotetun perustulon suuruus ja keinot sen rahoittamiseen vaihtelevat huomattavasti eri malleissa.

Perustulon kaltaisista ideoista on puhuttu jo vuosisatojen ajan ratkaisuna köyhyyden ja epätasaisen tulonjaon ongelmiin. Nykykeskustelussa perustulon tarve liitetään yleensä ennen kaikkea sosiaaliturvan monimutkaisuuteen, tuotannon automaation lisääntymiseen, työsuhteiden sirpaloitumiseen ja yrittäjämuotoisen työn lisääntymiseen.

Teknologinen kehitys ja tuotannon siirtyminen halvemman työvoiman maihin ovat sysänneet osan ihmisistä pysyvästi ansiotyön ulkopuolelle. Tieto- ja palvelutyön yleistyessä ihmisten toimeentulo on sirpaloitunut ja koostuu yhä useammin useasta eri lähteestä saaduista satunnaisista tuloista. Moni työskentelee freelancerinä tai itsenäisenä yrittäjänä – joko omasta halustaan tai olosuhteiden pakosta. Perustulon avulla halutaan parantaa epäsäännöllisissä työsuhteissa työskentelevien ja itsensä työllistäjien toimeentuloturva, helpottaa työn ja sosiaaliturvan yhteensovittelua sekä taata kaikille oikeus perustoimeentuloon elämäntilanteesta tai -valinnoista riippumatta. Perustulo nähdään toisinaan myös osana laajempaa yhteiskunnallista muutosta, johon liittyy työn ja tuotannon uudenlainen organisointi ja kestävämmät elämäntavat.

---

² <http://www.basicincome.org/bien/aboutbasicincome.html>.

Perustulo ja kumppanit

Perustulolla on useita sukulaideoita, joista osa on vähemmän tunnettuja Suomessa.

Perustulo (basic income) = Maksetaan henkilökohtaisesti kaikille yhteiskunnan jäsenille ilman ehtoja ja vastikkeetta. Vaikka perustulon saaja on yksilö (eikä esimerkiksi kotitalous), voi henkilökohtaisen perustulon suuruus vaihdella kotitalouden koosta tai esimerkiksi saajan iästä riippuen. Perustulo on pohja jota voidaan täydentää ansio- ja pääomatuloilla tai muilla sosiaalisilla tulonsiirroilla. Hyvätuloisilta perustulo leikkautuu pois ansiotuloverotuksessa.

Kansalaispalkka = Käytetään yleensä samassa merkityksessä kuin perustulo, joskus viitataan vastikkeelliseen osallistumistuloon, johon liittyy velvoite osallistua esimerkiksi kansalaistyöhön. Termi on ollut käytössä enimmäkseen pohjoismaissa.

Sosiaalinen osinko (social dividend) = Kaikille kansalaisille tai tietyn alueen asukkailla maksettava kertaluontoinen tai säännöllinen etuus, joka voi perustua esimerkiksi luonnonvaroista saatuihin tuottoihin. Tunnetuin malli on Alaskassa vuodesta 1982 käytössä ollut öljytuloihin perustuva "Permanent Fund", josta maksetaan vuosittain noin 1000-2000 dollarin suuruinen osuus kaikille alaskalaisille.

Sosiaalinen osuus/peruspääoma (social stake) = Kertaluonteisesti (esimerkiksi henkilön tullessa täysi-ikäiseksi) maksettava "sosiaalinen perintö". Bruce Ackerman ja Anne Alstott ehdottivat vuonna 1999 Yhdysvalloissa 80 000 dollarin suuruista pääomaa, joka maksettaisiin neljässä vuosittaisessa erässä henkilön täytettyä 21 vuotta. Ainoana ehtona tämän perintöosan saamiselle olisi, että henkilö suoriutuu toisen asteen opinnoista ja on syyllistymättä rikoksiin. Jokainen saa käyttää pääomansa miten itse haluaa. Ackermanin ja Alstottin ehdotuksessa sosiaalinen pääoma rahoitettaisiin kaikkeen yli 230 000 dollaria ylittävään yksityisomaisuuteen kohdistuvalla kahden prosentin suuruisella vuosittaisella varallisuusverolla.

Osallistumistulo (participatory income) = Tulon saajan on vastikkeeksi osallistuttava esimerkiksi kansalaistyöhön. Osallistumistuloa ovat ehdottaneet ainakin taloustieteilijä Anthony Atkinson (1996) Isonsa-Britanniassa ja sosiaalipoliitikan asiantuntija Kati Peltola (1997) Suomessa. Atkinson esitti osallistumistuloa maksettavaksi niille, jotka voivat osoittaa olevansa töissä, hakevansa töitä, olevansa työkyvyttömiä tai osallistuvansa erilaisiin hoiva- ja kansalaisjärjestötehtäviin. Peltola taas on puhunut pohjatulosta, jonka saisivat ainoastaan tietyn tulorajan alle jäävät. Pohjatulon saadakseen henkilön olisi työskenneltävä kuntien tarjoamissa yleishyödyllisissä kansalaistöissä.

Negatiivinen tulovero (negative income tax, NIT) = Verotuksen ja automaattisen tulotuen yhdistelmä. Määritellyn tulorajan alle jääville maksettava tulonsiirto, joka asteittain leikkaantuu pois tulojen noustessa. Negatiivisesta tuloverosta on keskusteltu keinona selkiyttää sosiaaliturvaa ja vähentää köyhyyttä säilyttäen samanaikaisesti kannusteet työntekoon. Negatiivisen tuloveron idea esiintyi ensimmäisen kerran ranskalaisen ekonomisti Augustin Cournotin kirjoituksissa vuonna 1838. Myöhemmin sitä ovat ehdottaneet tunnetuista ekonomisteista ainakin Milton Friedman vuonna 1962 ja James Tobin vuosina 1965-1968. On osoitettu, että perustulo ja negatiivinen tulovero voivat johtaa melko samanlaiseen lopputulokseen.

Vähimmäistulotakuu (minimum income guarantee) = Tarveharkintainen vähimmäistoimeentulon turva, esimerkiksi Suomessa toimeentulotuki. Perustulo nähdään usein vaihtoehtona vähimmäistulotakuulle, koska perustulon keskeinen ominaisuus on tarveharkinnan puute. Toisaalta toimeentulotuki voidaan nähdä perustulon täydentäjänä.

Perustulo: argumentteja puolesta ja vastaan

Julkisuudessa on esitetty useita argumentteja perustulon puolesta ja sitä vastaan. Tähän on koottu lista keskeisimmistä perustulon puolustajien ja vastustajien argumenteista.

Puolesta:

Perustulo

- poistaisi sosiaaliturvan loukkuja ja vähentäisi byrokratiaa
- tekisi järjestelmästä yksinkertaisen ja selkeän
- vähentäisi köyhyyttä ja tukisi mahdollisuuksia tuloerojen tasaamiseen
- tekisi satunnaisen työnteen aina kannattavaksi
- olisi aukoton tukiverkko, jonka läpi kukaan ei pääse putoamaan
- tukisi ihmisten omia elämänvalintoja
- parantaisi pienipalkkaisten mahdollisuuksia neuvotella omista työehdoistaan
- poistaisi sosiaaliturvasta sen nöyryyttäviä ja kontrolloivia ominaisuuksia
- mahdollistaisi työajan ja työnteen tapojen muokkaamisen oman elämäntilanteen ja kiinnostuksen vaatimalla tavalla
- mahdollistaisi kieltäytymisen epätydyttävästä tai hyvinvoinnille haitallisesta työstä
- tukisi mahdollisuuksia pienyrittämiseen ja itsensä työllistämiseen, sekä sellaiseen luovaan työhön ja aktiivisuuteen josta ei saa suurta rahallista korvausta, mutta joka on itsessään palkitsevaa
- vähentäisi syrjäytymistä tarjoamalla mahdollisuuksia mielekkääseen toimintaan myös ansiotyön ulkopuolella
- vapauttaisi sosiaalityön ammattilaisten ja työvoimaviranomaisten aikaa turhasta paperityöstä asiakkaiden aktiiviseen auttamiseen

Vastaan:

Perustulo

- olisi joko liian kallis toteuttaa (korkea perustulo) tai riittämätön korvaamaan syyperustaista sosiaaliturvaa (matala perustulo)
- laiskistaisi ihmisiä ja antaisi heille mahdollisuuden elää toisten kustannuksella
- jakaisi rahaa myös niille jotka eivät sitä tarvitse
- vakiinnuttaisi pätkätyöt ja edistäisi työehtosopimusten heikennyksiä (ay-liike)
- vaatisi liian korkeat marginaaliverot ja heikentäisi siten työnteen kannusteita
- jättäisi syrjäytyneet ja moniongelmaiset ihmiset heitteille
- kaikille maksettava tasasuuruinen summa ei huomioisi yksilöllisiä tarpeita
- heikentäisi naisten työmarkkina-asemaa, koska naiset jäisivät miehiä todennäköisemmin hoitamaan lapsia kotona perustulolla

Perustuloidean aatteellinen pohja

Perustulon kaltaisia ideoita ovat esittäneet monet yhteiskunta-reformistit jo vuosisatojen ajan. Idean isäksi mainitaan usein Thomas Paine, joka teoksessaan *Agrarian Justice* (1795) ehdotti kaikille maksettavaa ”peruspääomaa” korvaukseksi luonnonvarojen ja maan yksityistämisestä. Painelle peruspääoma merkitsi kaikille ihmisille kuuluvaa osuutta yhteisen kansallisuusomaisuuden tuotosta. Paine, kuten monet muutkin varhaisimmista ajattelijoista, kytki idean perustulosta tai -pääomasta korkeisiin perintöveroihin, joilla estettäisiin omaisuuden keskittymistä ja jaettaisiin edellisten sukupolvien työn tuottoja yhteisenä perintönä tuleville sukupolville.³

Erilaisia peruspääoman, perustulon tai sosiaalisen osingon ajatuksia esiteltiin pitkin 1800- ja 1900-lukuja eri puolilla Eurooppaa ja Yhdysvaltoja. Muun muassa sellaiset tunnetut historialliset henkilöt kuin Charles Fourier ja Martin Luther King ovat kannattaneet perustuloidean eri variaatioita keinoina vähentää köyhyyttä ja taata kaikille ihmisille osuus kansakunnan yhteisestä perinnöstä. Lisäksi vastikkeettoman vähimmäistoi-meentulon ideaa muodossa tai toisessa ovat kannattaneet useat tunnetut (muuten talousajattelultaan täysin vastakkaisetkin) taloustieteilijät, kuten esimerkiksi James Meade, John Maynard Keynes, Friedrich Von Hayek, James Tobin, John Kenneth Galbraith ja Milton Friedman.

Ehkä tunnetuin nykyisistä perustulon puolustajista on itsensä ”tosilibertaariksi” määrittelevä belgialainen filosofi Philippe Van Parijs. Vuonna 1995 ilmestyneessä teoksessaan *Real Freedom for All. What (if anything) can justify capitalism?* (Todellinen vapaus kaikille. Mikä (jos mikään) voi oikeuttaa kapitalismin?) Van Pa-

---

³ Cunliffe & Erreygers 2004; Ylikahri 2007, 18.

rijs näkee perustulon keinona jakaa ihmiskunnan materiaalista ja kulttuurista perintöä oikeudenmukaisemmin, lisätä heikoimmassa asemassa olevien todellista vapautta sekä luoda jokaiselle mahdollisuuksia tavoitella omien näkemystensä mukaista hyvää elämää. Van Parijsin mukaan emme voi puhua todellisesta vapaudesta niin kauan, kun valtaosalla maailman ihmisistä ei ole materiaalisia resursseja vapaiden ratkaisujen tekemiseen. Van Parijsin näkemykselle todellisesta vapaudesta on olennaista se, että vapaus ei voi koskea ainoastaan valintaa erilaisten markkinahyödykkeiden välillä, vaan myös erilaisten elämäntapojen välillä. Ihmisellä on oltava mahdollisuus valita niin halutessaan myös tyytyminen niukempiin materiaalisiin resursseihin ja omistautuminen työn sijasta vaikkapa uskonnolle tai kansalaisaktivismille.

Van Parijsin määritelmän mukaan perustulon tulisi olla niin korkea, kuin suinkin olisi taloudellisesti ja ekologisesti kestävällä tavalla mahdollista järjestää. Se rahoitettaisiin verottamalla sellaisten resurssien käyttöä, joihin kenelläkään ei pitäisi olla ensikäden oikeutta. Näitä ovat esimerkiksi luonnonvarat ja perinnöt. Van Parijs katsoo myös, että sisällöllisesti mielekäs ja hyvin palkattu työ on etuoikeus, johon suurimmalla osalla ihmisistä ei ole mahdollisuutta, joten myös työtä voidaan verottaa perustulon rahoittamiseksi.

Monet ajattelijat ovat nähneet perustulon keinona mahdollistaa syvällisempi muutos yhteiskunnallisissa valtasuhteissa. Robert van der Veen ja Philippe Van Parijs julkaisivat vuonna 1986 paljon huomiota herättäneen artikkelin *A Capitalist Road to Communism* (Kapitalistinen tie kommunismiin), jossa he esittivät että sosialismi on tarpeeton välivaihe siirryttäessä kapitalismista kommunismiin. Kommunismin peruseriaatteet voitaisiin kirjoittajien mukaan luoda kapitalismin sisällä ottamalla käyttöön runsas perustulo. Tältä pohjalta jatkoi sosiologi Erik Olin Wright, joka näki perustulon rakenteellisena uudistuksena joka murtaisi kapitalistisia luokkasuhteita ja valmistaisi tietä siirtymälle kohti sosialismia. Wright kirjoittaa: "vaikka meiltä puut-

tuisikin tarkka kuva määränpäästä, voimme kuitenkin yrittää tuoda julki joukon antikapitalistisia, sosialistisia periaatteita ja käyttää niitä tienviittoina, jotka johtavat pois päin kapitalismista, kohti sosialistista suuntaa.”⁴

Wrightin mukaan kapitalismiin ei sisäisesti kuulu mitään tulojaon mekanismeja, jonka kautta taloudellinen kasvu hyödyttäisi kaikkia. Tästä johtuva vaurauden yksityinen kasaantuminen tuottaa yksille pysyvän, epäreilun etulyöntiaseman toisten ylitse. Kapitalismi ja palkkatyöhön sisältyvä alistussuhde ylläpitävät yksilön vapauden ja autonomian puutteita, jotka voitaisiin poistaa. Wright näkee riittävän suuren perustulon parantavan sekä yksittäisten työntekijöiden että heidän etujaan ajavien ammattiliittojen neuvotteluasemaa työmarkkinoilla. Hän hylkää yksinkertaisen joko-tai -näkökulman kapitalismin ja sosialismin välillä ja näkee perustulon kaltaiset uudistukset kompassina, jotka johtavat pois päin kapitalismista.⁵

Prekariaattiliikkeen teoreetikot ovat nähneet perustulon vastauksena palkkatyöyhteiskunnan muutokseen, tietoyhteiskuntaan siirtymiseen, uusiin tuotannon ja työn muotoihin sekä uuteen yrittäjyyteen. Termi prekariaatti viittaa viime vuosikymmenten politiikan sekä tuotantotavan muutoksen seurauksena syntyneeseen alati kasvavaan yhä epävarmemmassa taloudellisessa tilanteessa elävään joukkoon ihmisiä. Enemmän kuin sosiaaliturvauudistus, perustulon nähdään olevan korvaus tuottavasta työstä jota tehdään markkinoiden ulkopuolella sekä piristysruiske itseorganisoituun tuotantoon. Tietoyhteiskunnassa tuotantovälineitä ovat yhä enemmän ihmisaivojen ajattelukyky, subjektiiviset tiedot ja taidot sekä jokaisen käytössä oleva informaatioteknologia. Perustulon nähdään tarjoavan tietotyöläisille mahdollisuuden ottaa nuo tuotantovälineet haltuunsa ja päättää itse kenelle myy osaamistaan ja millä hinnalla.⁶

---

⁴ Wright 2010, 75.

⁵ Wright 2010, 75-77.

⁶ Vähämäki 2009; Jakonen, Peltokoski & Toivanen 2012.

Taloustieteilijä Guy Standing näkee teoksessaan *The Precariat: The New Dangerous Class* (Prekariaatti: uusi vaarallinen luokka) prekariaatin kasvun seurauksena sosiaalisia oikeuksia ja työehtoja tietoisesti heikentäneestä politiikasta. Standing jakaa prekariaatin kolmeen ryhmään, joista ensimmäiseen kuuluvat matalasti koulutetut perinteisten työläisperheiden lapset, toiseen siirtolaiset ja etniset vähemmistöt ja kolmanteen korkeasti koulutetut nuoret, jotka ovat joutuneet pettymään koulutuksen tarjoamiin lupauksiin hyvästä työpaikasta ja urakehityksestä. Näitä ryhmiä yhdistää turvallisuuden, ajan sekä selkeän ammatillisen identiteetin puute. He ovat jatkuvasti henkilökohtaisen vararikon partaalla, heidän kaikki aikansa menee työnhakuun ja oman työkyvyn kehittämiseen ja heidän työtehtävänsä ja työnantajansa saattavat vaihdella jopa päivittäin. Standing kirjoittaa prekariaatista luokkana, ”joka on sodassa itseään vastaan”, viitaten prekariaatin sisäisiin vastakkainasetteluihin ja etenkin ensimmäisen ryhmän alttiuteen kuunnella oikeistopopulististen ääriliikkeiden ääntä. Kehityksen kääntämiseksi prekariaatin olisi kyettävä tunnistamaan sitä yhdistävät samankaltaiset kokemukset ja jaetut intressit. Merkittävin prekariaattia yhdistävistä intresseistä on vaatimus perustulosta.

Feministitutkija Carole Pateman on nähnyt perustulon keinona lisätä demokratiaa ja ”murtaa toimeentulon ja palkkatyön välinen pitkäaikainen kytkös, sekä samalla avioliiton, palkkatyön ja kansalaisuuden instituutioiden toisiaan vahvistavat siteet”.⁷ Vaikka Pateman näkee perustulon keinona lisätä naisten vapautta ja itsenäisyyttä suhteessa puolisoon, sukulaisiin tai työnantajiin, osa feministeistä on myös suhtautunut epäilevästi perustulon sukupuolivaikutuksiin. On esitetty, että perustulo saattaisi johtaa kotiäitiyhdistykseen, jossa naiset jäisivät nykyistä helpommin perustulon turvin hoitamaan lapsia kotona ja syrjäytyisivät siten työmarkkinoilta.

---

⁷ Pateman 2006, 102.

Perustulosta demokratian mahdollistajana on kirjoittanut myös historiantutkija Jorma Kalela. Kalelan mukaan turvaamalla työmarkkinasuorituksista riippumattoman toimeentulon sekä vähentämällä ihmisten suorituspaineita ja tulevaisuuden pelkoa perustulo loisi pohjaa pelkkää äänestämistä laajemmalle demokraattiselle osallistumiselle. Se mahdollistaisi ihmisten tulojen politiikan subjekteiksi sen sijaan, että he ovat vain hallituksen toteuttamien poliittisten päätösten kohteita.⁸

Perustulosta on keskusteltu myös keinona muuttaa työn ja tuotannon muotoja ekologisesti kestävämpään ja inhimillisempään suuntaan. Taloustieteilijä Jan Otto Andersson on kirjoittanut perustulosta keinona päästää irti pakonomaisen talouskasvun tavoitteesta. Anderssonin mukaan yhdistämällä perustulo ja hallittu talouskasvusta luopuminen "voidaan luoda visio jossa työmme, elämämme ja moraalimme ovat muuttuneet radikaalisti".⁹ Andersson näkee, että perustulo voisi hillitä erilaisten kasvumekanismien voimakkuutta ja mahdollistaa työpaikkojen jaon nykyistä tarkoituksenmukaisemmin. Hän uskoo perustulon vähentävän kulutusorientoitunutta status-ajattelua ja rohkaisevan ihmisiä valitsemaan itse työaikansa ja kehittämään uusia ekologisesti kestävämpiä elämäntapoja.

---

⁸ Kalela 2013.

⁹ Andersson 2012, 91.

Perustulokeskustelu Suomessa

Varhaisempi keskustelu

Perustulon idea versoi Suomessa ensimmäisen kerran 1970-luvulla. Sosiaalipolitiikan tutkija Jorma Sipilä ehdotti useissa 1970-luvun kirjoituksissaan negatiivista tuloveroa keinoksi poistaa köyhyysloukkuja ja tasoittaa sosiaalisia eroja. Työläiskirjailija Samuli Paronen puolestaan puhui ”riippumattomuusrahasta”, jolla taattaisiin minimitulot kaikille.

Yksi varhaisimmista perustuloidean kehittelijöistä oli vihreä poliitikko Osmo Soininvaara, joka yhdessä Osmo Lampisen kanssa kirjoittamassaan kirjassa *Suomi 80-luvulla. Pehmeän kehityksen tie* (1980) esitti kaikille maksettavaa kansalaispalkkaa ratkaisuna kasvaneen työttömyyden sekä ekologisesti kestävämmäksi paisuneen tuotannon ongelmiin.¹⁰ Lampisen ja Soininvaaran mukaan osa ihmisistä voisi kansalaispalkan turvin työskennellä yhteiskunnan ’pehmeällä’ sektorilla hoivaan ja ympäristöstä huolehtimiseen liittyvissä yleishyödyllisissä tehtävissä. Kansalaispalkan käyttöönoton myötä ihmiset voisivat valita vapaasti työaikansa ja irrottaa halutessaan enemmän aikaa perheelleen, harrastuksilleen tai paikallisyhteisöjen parissa tapahtuville aktiviteeteille. Osmo Soininvaara on jatkanut perustuloidean kehittelyä useissa kirjoissaan, mutta hänen näkemyksensä ovat muuttuneet 1980-luvun jälkeen: hän on myöhemmin nähnyt perustulon pikemminkin matalapalkkatyön tukena sekä korostanut useaan otteeseen että perustulon ei tulisi olla niin suuri, että se kannustaisi ihmisiä ”laiskotteluun”.

1980- ja 1990-lukujen perustulokeskustelu liittyi useimmiten tuotannon automatisoinnin ja globalisaation seurauksena alen-

---

¹⁰ Termejä ”perustulo” ja ”kansalaispalkka” on käytetty Suomessa rinnakkain useimmiten samassa merkityksessä. Nykyään termi ”perustulo” on vakiintuneempi.

tuneeseen työvoiman kysyntään ja sen johdosta kohonneeseen työttömyyteen. Perustuloideaa kehiteltiin osana erilaisia työn jakamisen malleja. Esimerkiksi professorit Jaakko Uotila ja Paa-vo Uusitalo ehdottivat kirjassaan *Työttömyys, laki ja talous* (1984) kansalaispalkkaa yhdistettynä sapattivapaajärjestelmään, jossa jokaisella kansalaisella olisi kymmenen vuoden välein mahdollisuus kuuden kuukauden mittaiseen sapattivapaaseen kansalaispalkalla. Näin voitaisiin työllistää työttömiä ja helpottaa työssä olevien työtaakkaa. Sapattivapaaehdotuksen pohjalta kehittyi myöhemmin edelleen käytössä oleva vuorotteluvapaajärjestelmä.

Yksi tunnetuimmista varhaisen suomalaisen perustulokeskustelun virittäjistä on ollut vasemmistolainen taloustieteilijä Jan Otto Andersson, joka 1980- ja 1990-luvuilla käsitteli perustuloa useissa kirjoituksissaan osana ”uutta vasemmistoa” ja siihen liittyviä punavihreitä visioita.¹¹ Samansuuntaista visionäärisyyttä sisältyi sosiologi Matti Virtasen vuonna 1987 tekemään ehdotukseen, jossa perustulon nähtiin tukevan ekologisesti kestävämpää tuotantoa ja yhteiskunnallista rakennemuutosta ”tehtaasta studioon”, eli teollisesta yhteiskunnasta tietoyhteiskuntaan.

Sosiaalidemokraattien piiristä 1980-luvun lopun perustulokeskusteluun osallistui yksi aikansa johtavista vasemmistolaisista taloustieteilijöistä, myöhemmin Helsingin apulaiskaupunginjohtajana toiminut Pekka Korpinen. Korpinen julkaisi perustulomallinsa vuonna 1989 kirjassaan *Valtio ja vapauden kasvu*. Hänen ehdotukseensa sisältyi ajatus korkeahkosta perustulosta, joka rahoitettaisiin 30 % ansiotuloverolla ja jyrkästi progressiivisella omaisuusverolla. Perustulo mahdollistaisi työajan lyhentämisen, työntekijäomistukseen perustuvan tuotannon sekä julkisten palvelujen tekemisen maksulliseksi.

1980-luvulla perustulo sai melko paljon huomiota myös poliittisten päättäjien taholta. Vuonna 1986 Kyösti Urposen johta-

---

¹¹ Ks. esim. Andersson 1988.

ma perustoimeentulotyöryhmä ehdotti mietinnössään ”tulotakuuta”, joka olisi jonkinlainen yhdistelmä nykyistä toimeentulotukea ja perustuloa. Kevään 1987 eduskuntavaaleissa kolme neljästä suurimmasta puolueesta ilmaisi kannattavansa perustuloa. Selkeimmin asiaa ajoivat keskusta ja vihreät, kokoomus ehdotti negatiivista tuloveroa ja SKDL tavoitteli vaaliohjelmassaan kansantuloa.¹²

Vuonna 1988 Olli Rehn (keskusta) ja David Pemberton (vihreät) kokosivat ryhmän nuoria poliitikkoja eri puolueista keskustelemaan perustulosta ja muotoilemaan ehdotuksen perustulon toteuttamiseksi Suomessa. Ryhmään kuuluivat muun muassa Pentti Arajärvi, Eeva Kuuskoski-Vikatmaa, Marjatta Stenius-Kaukonen, Osmo Soininvaara ja Jan Otto Andersson. Vaihtoehtoisen yhteiskuntapolitiikan seuran (VYPS) alaisuudessa toiminut työryhmä ei päässyt yksimielisyyteen ehdotuksesta, mutta työryhmän sihteerinä toiminut Ilpo Lahtinen kirjoitti työryhmän työskentelyn pohjalta kirjan *Perustulo, kansalaisen palkka* (1992), jossa hän ehdotti osittaisen perustulon käyttöönottoa. Osalla työryhmän jäsenistä oli perustuloon varauksellinen suhde, ja esimerkiksi Pentti Arajärvi ilmoitti kirjan loppuun kirjoittamassaan kommentissa, ettei hän kannata perustuloa.

1990-luvun alun lamavuosina perustulokeskustelu hiipui, mutta nousi jälleen pintaan pahimpien lamavuosien jäätyä taakse. Puolueiden lisäksi myös etujärjestöt alkoivat ottaa aiheeseen kantaa. Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK sekä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT (nykyinen Elinkeinoelämän Keskusliitto) tuottivat vuosina 1994 ja 1995 selvitykset, joissa molemmissa perustulo tyrmättiin. Molempien keskeinen argumentti oli, että perustulo on liian kallis ja uhkaa palkkatyön roolia yhteiskunnan perustana. Ay-liike pelkäsi lisäksi työehtosopimusjärjestelmän murentumista ja matalapalkkasektorin syntyä.¹³

Vuonna 1994 Osmo Soininvaara laati Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön tilauksesta perustulomallin joka esiteltiin raportissa

¹² Ikkala 2007, 15-16.

¹³ Ikkala 2007, 22-23.

”Hahmotelma perustulomallista” (STM) ja myöhemmin Soininvaaran palkitussa teoksessa *Hyvinvointivaltion eloonjäämisoppi* (1994). Soininvaara näki perustulon ensisijaisesti välineenä kannustinloukkujen purkamiseen ja matalapalkkatyön tukemiseen. Vihreä Liitto hyväksyi myöhemmin muunnellun version Soininvaaran mallista puolueen viralliseksi malliksi. Myös vuonna 1990 perustettu Vasemmistoliitto sisällytti perustulon osaksi ensimmäistä puolueohjelmaansa.

Ennen vuoden 1995 eduskuntavaaleja perustulosta keskusteltiin runsaasti, mutta SDP:n voitettua vaalit perustulokeskustelu tyrehtyi jälleen. Paavo Lipposen I hallituksen kannustinloukkutyöryhmässä työskennellyt Osmo Soininvaara joutui hautaamaan toiveensa perustuloaloitteen viemisestä eteenpäin. Merkittävä perustuloa puoltava puheenvuoro kuultiin vuonna 1997 työttömien ihmisoikeuspäivillä arkkipiispa John Vikströmin suusta. Arkkipiispa ilmoitti kannattavansa perustuloa, koska se olisi nykyistä alentavaa ja nöyryyttävää tukisysteemiä ihmisarvoisempi järjestelmä.¹⁴

Vuoden 1999 eduskuntavaalien alla perustulo nousi jälleen pinnalle liberaalin Nuorsuomalaisen Puolueen julkaistessa oman perustulomallinsa ja keskustan sijoittaessa perustulon osaksi työreformiohjelmaansa. Nuorsuomalaisten malliin sisältyi ikäporrastettu perustulo, jonka suuruus 16-60 -vuotiaille olisi 1300 markkaa kuukaudessa. Lisäksi jokainen kansalainen saisi verovapauden 4000 markan kuukausituloihin asti, jonka ylimenevältä osalta maksettaisiin veroa esimerkiksi 47 prosenttia. Malliin kuului myös kansalaistyö jota tehtäisiin markkinatyötä alemmalla palkalla. Keskustan työreformiohjelmassa puhuttiin perustulosta ja se sisälsi monia perustulon suuntaan vieviä uudistuksia, mutta samalla työehtojen heikennyksiä. Sekä nuorsuomalaiset että keskusta hävisivät vaalit ja perustulo katosi jälleen päivänpoliittisesta keskustelusta.¹⁵

---

¹⁴ Ikkala 2007, 24-25.

¹⁵ Ikkala 2007, 31-35; Ylikahri 2007, 35-36.

Perustulokeskustelu 2000-luvulla

2000-luvun alussa perustulosta oli vain vähän julkista keskustelua Suomessa. Vuonna 2001 koettiin lyhyt mutta myrskyisä keskusteluepisoodi, kun pankinjohtaja Björn Wahlroos ehdotti 850–1000 euron suuruista kuukausittaista perustuloa työttömyyden ratkaisemiseksi. Samana vuonna julkaistiin Anita Mattilan väitöskirja *Tarvitaanko perustuloa? Suomalaisten kansalaistulo-, kansalaispalkka- ja perustulomallien teoreettinen analyysi*. Mattila kehitti väitöskirjassaan kaksi ”sovitellun perustulon” mallia ja ehdotti alueellisesti rajattua perustulokeilua. Väitöskirja ei saanut paljonkaan huomiota julkisuudessa, mutta sen seurauksena vihreät tekivät Tarja Cronbergin johdolla aloitteen alueellisesta perustulokeilusta ja muutama itäsuomalainen kunta ilmoittautui vapaaehtoiseksi kokeilukunnaksi. Kokeiluehdotus kuitenkin tyrmättiin perustuslain vastaisena, koska sen katsottiin asettavan kansalaiset eriarvoiseen asemaan sosiaaliturvan suhteen.¹⁶

Uusi perustulokeskustelun aalto ryöpsähti vuonna 2006 kun EuroMayDay -mielenosoituksissaan perustuloa vaatinut prekariaattiverkosto nousi vappuna uutisotsikoihin VR:n makasiinien palon yhteydessä. Aktivistit näkivät perustulon vastauksena työelämän ja yhteiskunnan prekarisaatioon, eli perinteisen palkkatyömallin murtumiseen ja yleisen epävarmuuden lisääntymiseen. He ehdottivat perustuloa työtaisteluaseeksi huonoja työehtoja tarjoavia työnantajia vastaan ja katsoivat riittävän suuren perustulon tarjoavan työntekijöille mahdollisuuden organisoida tuotantoa omista lähtökohdistaan. Prekariaattiaktivistit korostivat, että kapitalismia hyödyttävää työtä tapahtuu myös markkinoiden ulkopuolella, ja tästä työstä olisi maksettava jokaiselle yhteiskunnan jäsenelle korvaus perustulon muodossa. Prekariaatin perustulovaatimus sai valtamediassa ristiriitaisen vastaanoton. Suurin osa yhteiskunnallisesta eliitistä kiirehti tyr-

¹⁶ Ikkala 2007, 37-46; Ylikahri 2007, 44.

määmään vaatimuksen työn arvokkuutta korostavalla tunnepitoisella moralismilla. Ammattiyhdistysliike ilmaisi huolensa ”pätkätyön” ongelmista, mutta suhtautui ajatukseen perustulosta nuivasti.

Vuonna 2006 myös vihreät aktivoituivat jälleen perustulokeskustelussa. Heinäkuussa 2006 Osmo Soininvaara ja Ville Niinistö julkaisivat Helsingin Sanomien vieraskynä -palstalla otsikolla ”Työ ja sosiaaliturva voidaan yhdistää” kirjoituksen, jossa he ehdottivat perustuloa ratkaisuksi työllistymisen esteiden poistamiseen ja epäsäännöllisen työn tukemiseen. Kirjoitus poiki laajan keskustelun, johon osallistuivat muun muassa professori Pertti Koistinen, joka tuki perustuloa mutta kritisoi tavoitetta luoda ”toisen luokan halpatyöpaikkoja”, entinen demariministeri Seppo Lindblom, joka tuki vihreiden ehdotusta ja vaati sosiaalidemokraatteja ottamaan sen vakavasti, professori Jorma Kalela, joka näki perustulon keinona tarjota ihmisarvoinen elämä työmarkkinoilta syrjäytetyille, tuolloin kirkon diakoniatyön päällikkönä toiminut köyhyystutkija Heikki Hiilamo, joka tuki perustuloa keinona rohkaista ihmisiä parantamaan toimeentuloaan työllä, sekä SAK:n sosiaalipoliittinen asiantuntija Petri Mustakallio, joka epäili perustulon kykyä ratkaista rakennetyöttömyyden ongelmia. Pian tämän jälkeen vihreät alkoivat kehittää uutta perustulomalliaan, joka esiteltiin ennen vuoden 2007 eduskuntavaaleja.

Vuosina 2006–2007 keskustelu perustulosta oli vilkasta. Mediassa käyty julkinen keskustelu pyöri suurelta osin vihreiden kehittämän perustulomallin ympärillä. Malli oli aiempia malleja kehittyneempi ja sen rahoitus ja tulonjakovaikutukset oli laskettu Kelan mikrosimulaatiomallin avulla. Mallissa ehdotettiin kaikille maassa asuville Suomen kansalaisille maksettavaa 440 euron suuruista perustuloa, jonka esitettiin olevan toteutettavissa kustannusneutraalisti. Vihreiden esityksen mukaan perustulo voitaisiin toteuttaa nykyisen tulonjaon olennaisesti muuttumatta rahoittamalla kaikkia perustulon ylittäviä alle 5 000 euron kuukausituloja 39 prosentilla ja tämän ylittäviä an-

sioita 49 prosentilla sekä korottamalla pääomatulo- ja ympäristöverotusta.¹⁷

Poliittiset ajatuspajat osallistuivat keskusteluun julkaisten omia selvityksiään perustulosta. Vuonna 2007 Vihreä Sivistysliitto julkaisi vihreiden perustulomallia käsittelevän *Perustulo. Kohti toimivaa perusturvaa*, kokoomusta lähellä oleva Kansallinen Sivistysliitto julkaisi perustuloon myönteisesti suhtautuvan *Sisällä vai ulkona: kohti perustuloa?* ja sosiaalidemokraattien Kalevi Sorsa Säätiö julkaisi ekonomisti Ville Kopran kirjoittaman *Perustulo – kova vai pehmeä paketti?*, joka esitti perustulon vakiinnuttavan epäsäännölliset matalapalkkatyöt ja johtavan pitkällä aikavälillä palkkojen alenemiseen ja työn merkityksen vähentymiseen. Vasemmistofoorumi puolestaan julkaisi vuonna 2008 prekariaattikeskustelussa mukana olleiden tutkijoiden kirjoittaman teoksen *Vasemmisto etsii työtä*, jossa käsiteltiin muun muassa perustuloa.

Keskustelua perustulosta käytiin suurimmissa päivälehdissä, Suomen Kuvalehdessä, puoluelehdissä ja jonkin verran myös sähköisessä mediassa. Vuoden 2007 television vaalidebatissa puoluejohtajilta kysyttiin heidän kantaansa perustuloon. Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että perusturvajärjestelmä tarvitsee korjauksen, mutta lukuun ottamatta vihreiden Tarja Cronbergia he eivät nähneet perustuloa ratkaisuna¹⁸. Helsingin Sanomat ja Suomen Kuvalehti suhtautuivat pääkirjoituksissaan myönteisesti perustuloon. Muutamissa lehtikirjoituksissa arvioitiin, että perustulon aate jää elämään ja että perusturvaa tullaan lähivuosina uudistamaan perustulon suuntaan.

Keskeisimpinä perustulon vastustajina esiintyivät sosiaalidemokraattien perustuloselvityksen tehneen Ville Kopran lisäksi sosiaali- ja terveysministeri Tuula Haatainen sekä professori Pentti Arajärvi. Vaikka demareita huolettivat ”pätkätyön” ongelmat, he suhtautuivat kielteisesti perustuloon ja vaativat ratkaisuksi työmarkkinoiden parempaa sääntelyä. Harvinais-

¹⁷ Vihreiden perustulomalli löytyy osoitteesta <http://www.vihreat.fi/perustulo/malli>.

¹⁸ Ikkala 2007, 57.

nen poikkeus oli tuolloin kansanedustajana toiminut Arja Alho, joka puolusti perustuloa pienituloisten tukena. Keskustan suhde perustuloon sen sijaan muuttui vähitellen myönteisemmäksi. Vihreiden nimettyä keskustan sopivimmaksi yhteistyökumppaniksi perustulon toteuttamiseen pääministeri Matti Vanhanen näytti perustuloajatukselle varovaista vihreää valoa. Keskustassa suhtauduttiin kuitenkin epäluuloisesti ajatukseen perustulon vastikkeettomuudesta ja Vanhanen ehdottikin, että perustuloa voitaisiin maksaa ainoastaan joillekin pienituloisille ryhmille joillain ehdoilla. Vasemmistoliitto puolestaan kehitteli aluksi ideaa harkinnanvaraisesta ”perustulosta”, mutta kääntyi myöhemmin kaikille maksettavan vastikkeettoman perustulon kannalle.

Eduskuntavaalien alla virinnyt perustulokeskustelu oli epäilemättä yksi merkittävimmistä syistä siihen, että Matti Vanhasen toinen hallitus päätti perustaa komitean suunnittelemaan suurta sosiaaliturvauudistusta. Osmo Soininvaara nimitettiin vuonna 2008 työnsä aloittaneen Sata-komitean perusturvajajoston puheenjohtajaksi. Komitean tehtävänä oli suunnitella reformi, joka lisäisi sosiaaliturvan kannustavuutta työntekoon, vähentäisi köyhyyttä, takaisi riittävän toimeentulon kaikissa elämäntilanteissa sekä yksinkertaistaisi monimutkaista sosiaaliturvajärjestelmää. Haluttuun uudistukseen sisältyi monia perustuloon liitettyjä ominaisuuksia, lukuun ottamatta keskeistä vastikkeettomuuden periaatetta. Työn ja sosiaaliturvan välistä kytköstä ei uudistuksessa haluttu lähteä purkamaan, vaan oikeus sosiaaliturvaan olisi edelleen ansaittava aktiivisella työnhaualla tai muulla asianmukaisella toiminnalla (kuten opiskelulla tai lasten kotihoidolla). Eri toimijoiden ja eturyhmien intressiristiriidoista johtuen Sata-komiteaan ladatut suuret odotukset eivät kuitenkaan toteutuneet.

Vuosina 2008–2010 julkinen keskustelu perustulosta oli vaikeampaa, mutta ajatusten kehittäminen jatkui aktivistipiireissä. Vuonna 2009 julkaistiin Anna-Reetta Korhosen, Jukka Peltokosken ja Miika Saukkosen prekariaatin näkökulmia esittelevä

pamfletti *Paskaduunista barrikadeille*. Ennen vuoden 2011 eduskuntavaaleja vasemmistoliiton perusturvan ja -tulon työryhmä julkisti Jouko Kajanojan johdolla laatimansa perustulomallin, joka hyväksyttiin aluksi puolueen keskusteluasiakirjana. Mallissa ehdotettiin 620 euron kuukausittaista perustuloa kaikille maassa pysyvästi asuville ja tämän päälle 130 euron harkinnanvaraista tukea työttömyyden, sairauden, lasten kotihoidon tai muun vastaavan syyn perusteella. Perustulo rahoitettaisiin verottamalla sekä ansio- että pääomatuloja progressiivisesti asteikolla 32–57 %. Vasemmistoliiton puoluevaltuusto hyväksyi mallin puolueen viralliseksi perustulomalliksi lokakuussa 2012.¹⁹

Keväällä 2011 Vasemmistofoorumi järjesti yhdessä Tampereen yliopiston tutkijoiden kanssa perustuloa koskevaa tutkimushanketta suunnittelevan kansainvälisen seminaarin, johon osallistui myös muutamia eurooppalaisia tutkijoita.²⁰ Seminaarin seurauksena perustettiin Suomen BIEN-perustuloverkosto, joka toimi aluksi perustulosta kiinnostuneiden epävirallisena keskusteluverkostona. Myöhemmin verkosto liittyi kansainvälisen Basic Income Earth Networkin jäsenjärjestöksi ja rekisteröityi yhdistykseksi.

Loppuvuodesta 2011 Vasemmistonuoret aloittivat huomiota herättäneen Massit Massoille –kampanjan.²¹ Kampanjassa vaadittiin riittävän suurta perustuloa purkamaan sosiaaliturvaan liittyvää kontrollia ja tukemaan valinnanvapautta, itsemääräämisoikeutta sekä mahdollisuutta kieltäytyä kohtuuttomista työehdoista. Kampanjaan reagoivat blogikirjoituksissaan sekä Vihreiden Nuorten Simo Raittila, joka syytti Vasemmistonuorten vaatimusta korkeasta perustulosta epärealistiseksi, että Kokoomusnuorten Saul Schubak, joka haukkui koko perustuloidean täysin kelvottomaksi. Vuoden 2011 lopussa myös perustuloa aikaisemmin tiukasti vastustanut Ville Kopra ehdotti blogissaan

¹⁹ Vasemmistoliiton Perusturvan ja -tulon työryhmän ehdotus perustulomallista on ladattavissa osoitteessa http://dl.dropboxusercontent.com/u/4740043/jaettavia/keskusteluasiakirja_1_2011.pdf

²⁰ Seminaarin materiaali on ladattavissa osoitteessa

<http://www.vasemmistofoorumi.fi/basic-income-workshopin-materiaali/>.

²¹ <http://massitmassoille.net/>

”työn perustuloa”, joka maksettaisiin ainoastaan niille jotka ovat työmarkkinoiden käytettävissä.

Vuoden 2012 alussa Suomen BIEN-perustuloverkosto ryhtyi valmistelemaan kansalaisaloitetta perustulon puolesta. Kansalaisaloitteen valmistelu nosti osaltaan perustuloa esille mediassa. Keväällä 2012 ilmestyi myös Johanna Perkiön ja Kaisu Suopangin toimittama *Perustulon aika* -pamfletti, jossa kirjoittajina oli useita suomalaisessa perustuloliikehännässä jo vuosia mukana olleita tutkijoita ja aktivisteja. Alkuvuodesta 2012 perustulosta käytiin kiihvasta keskustelua myös nuorten kokoomusvaikuttajien kesken. Kokoomuksen kansanedustajat Lasse Männistö ja Petteri Orpo kirjoittivat blogissaan ja Suomen Kuvalehdessä pitävänsä perustuloa harkitsemisen arvoisena vaihtoehtona työnteon kannustavuuden lisäämiseksi. Ehdotuksesta tulistui Männistön ja Orpon puoluetoveri Jaana Pelkonen, joka kauhisteli ajatusta vastikkeettomasta rahasta. Myös Keskustanuoret ottivat kantaa perustulon puolesta ja Keskustapuolue otti puoluekokouksessaan myönteisen kannan perustulotavoitteen. Puheenjohtaja Juha Sipilä painotti kuitenkin, että perustulon olisi oltava ”kannustava” eikä siitä saisi muodostua mitään ”tulonjakoautomaattia”.

Vuoden 2012 keskusteluaaltoon osallistuivat blogissaan ja mediassa perustuloa puoltaen muun muassa kansanedustajat Lasse Männistö (kok.), Petteri Orpo (kok.), Outi Alanko-Kahiluoto (vihr.), Silvia Modig (vas.), Ville Niinistö (vihr.), Anna Kontula (vas.) ja Vasemmistonuorten puheenjohtaja Li Andersson. Perustuloon kielteisesti ovat suhtautuneet ainakin kansanedustajat Jaana Pelkonen (kok.), Jukka Kärnä (sd.), Paula Risikko (kok.) sekä SAK:n puolelta puheenjohtaja Lauri Lyly ja ekonomisti Ilkka Kaukovaara.

Vuonna 2013 julkinen keskustelu pyöri ensi sijassa perustulo-kansalaisaloitteen ympärillä. Aloitteeseen kerättiin 21 634 allekirjoitusta ajalla 1.2.–1.8.2013. Vaikka kansalaisaloite ei onnistunut saamaan eduskuntakäsittelyyn vaadittavaa 50 000 allekirjoitusta, se onnistui lisäämään suomalaisten tietoisuutta

perustulosta sekä mobilisoimaan useita ylioppilaskuntia, poliittisia nuorisojärjestöjä, tutkijoita ja kulttuurialan toimijoita ottamaan kantaa ja toimimaan perustulon puolesta. Tuorein merkittävä kannanotto perustulon puolesta saatiin, kun Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL asettui marraskuussa 2013 pidetyssä liittokokouksessaan kannattamaan perustuloa²². Joulukuussa 2013 oikeistoliberaali ajatushautomo Libera julkaisi perustuloa joiltain osin muistuttavan Perustili-mallinsa.²³ Mallissa jokainen saa täysi-ikäiseksi tultuaan 20 000 euron lahjoituksen yhteiskunnalta perustilinsä peruspääomaksi. Henkilön ansiotuloista 10 prosenttia talletetaan automaattisesti perustilille. Jos tilin saldo ylittää peruspääoman, saa tililtä nostaa haluamansa summan kuukausittain. Jos taas peruspääoma alittuu, nostoraja on 400 euroa kuukaudessa. Tilin keskeinen ominaisuus on, että se voi mennä rajattomasti miinukselle ja mahdolliset velat annetaan anteeksi tilinhaltijan täytettyä 65 vuotta. Liberan esittämät summat ovat esimerkinomaisia.

Kuten edeltä käy ilmi, perustulosta puhuvat useat erilaiset ryhmät ja siihen liitetyt tavoitteet voivat olla hyvin erilaisia. Karkeasti hahmotettuna 2000-luvun suomalaisessa perustulokeskustelussa voidaan nähdä kaksi tulkintalinjaa. Näistä ensimmäinen, julkisessa keskustelussa useammin esillä ollut tulkinta näkee perustulon ensisijaisesti keinona järkipäis-tää sosiaaliturvajärjestelmää ja lisätä työnteon kannattavuutta. Keskeinen ajatus on, että perustulon tulisi turvata ainoastaan välttämättömimmät perustarpeet ja ihmiset voisivat perustulon päälle työskentelemällä parantaa itse toimeentuloaan. Toinen, vasemmistolaisten ja prekariaattiliikehännän parissa kannatettu ajatus on, että perustulon olisi oltava riittävän suuri elämi-seen ja sen tulisi mahdollistaa myös kieltäytyminen huonoista työehdoista. Tämän tulkinnan mukaan perustulon pitäisi tasata tuloeroja ja mahdollistaa myös elämä ilman palkkatyötä. Nämä kaksi perustulon tulkintalinjaa ovat usein olleet törmäyskurs-silla keskenään.²⁴

---

²² SYL:in tiedote 30.11.2013,

<http://www.epressi.com/tiedotteet/sosiaaliset-kysymykset/syln-liittokokous-on-perustulon-aika>.

²³ Lillrank, Hamilo & Lepomäki 2013.

²⁴ Ks. Perkiö 2013a.

Taulukko: suomalaiset eduskuntapuolueet ja perustulo

Puolue	Kanta perustuloon
Kokoomus	Puolueella ei ole virallista kantaa perustuloon. Nykyisistä kansanedustajista ainakin Lasse Männistö, Petteri Orpo ja Harri Jaskari kannattavat, Jaana Pelkonen ja Paula Risikko vastustavat.
SDP	Puolueella ei ole virallista kantaa perustuloon, mutta suurin osa sen toimijoista suhtautuu asiaan kriittisesti. Yksittäisiä kannattajia ovat mm. ex-ministerit Arja Alho ja Seppo Lindblom, helsinkiläinen kaupunginvaltuutettu Thomas Wallgren sekä erilaisissa sivistys- ja kulttuurialan tehtävissä toiminut Jussi Pikkusaari.
Perussuomalaiset	Puolueella ei tietyvästi ole kantaa perustuloon. Kansanedustajista ainakin Kauko Tuupainen kannattaa perustuloa.
Keskusta	Kannattaa perustuloa tai negatiivista tuloveroa, kunhan se on työhön ja aktiivisuuteen kannustava eikä laiskottelua tukeva ”tulonjakoautomaatti”. Avoimmin perustulon puolesta ovat ottaneet kantaa kansanedustaja Tuomo Puumala ja Keskustanuoret. Puheenjohtaja Juha Sipilä on ilmaissut varovaisen myönteisen kannan perustuloon, mutta kannattaa toisaalta myös sosiaaliturvan vastikkeellisuuden lisäämistä.
Vasemmistoliitto	Kannattaa perustuloa ja on julkaissut perustulomallin. Aktiivisimmin perustulon puolesta ovat puhuneet kansanedustajat Anna Kontula, Silvia Modig ja Erkki Virtanen sekä Vasemmistonuoret. Myös perinteisesti kriittinen puolueen ay-siipi on viime vuosina muuttunut myönteisemmäksi.
Vihreät	Kannattaa perustuloa ja on julkaissut perustulomallin. Puolueena ollut selkeästi aktiivisin perustulon edistämisessä. Eniten perustuloa ovat pitäneet esillä kansanedustajat Osmo Soininvaara, Outi Alanko-Kahiluoto sekä ministeri Ville Niinistö.
Kristillisdemokraatit	Puolueella ei tietyvästi ole kantaa perustuloon.
RKP	Puolue ei kannata perustuloa. Puolueen nuorisjärjestö teki 2013 puoluekokouksessa esityksen negatiivisesta tuloverosta, joka kaatui niukasti äänin 127–123.

Taulukko: suomalaiset perustulomallit (lähde Mattila 2001; Koistinen & Perkiö 2014).

Esittäjä ja vuosi	Malli
1984 professorit Jaakko Uotila ja Paavo Uusitalo: Sapattivapaa ja kansalaispalkka (teoksessa <i>Työttömyys, laki ja talous</i>)	Veroreformi ja vapaaehtoinen sapattivapaa kansalaispalkalla (3000 mk, inflaatiokorjattuna n. 1030 €, veronalainen) kaikille 15-64 -vuotiaille kansalaisille 10 vuoden välein.
1987 sosiologi Matti Virtanen: perustulo (teoksessa <i>Tehtaasta studioon</i>)	Kaikille täysi-ikäisille maksettava 3000 mk (inflaatiokorjattuna n. 900 €) veroton perustulo. Rahoitus raaka-aine-, energia- ja ympäristöveroilla.
1988 vasemmistolainen taloustieteilijä Jan Otto Andersson: kansalaistulo (teoksessa <i>Vänsterframtid</i>)	Kaikille kansalaisille maksettava 2000 mk (inflaatiokorjattuna 576 €) veroton perustulo (lapsille 1000 mk ja työkyvyttömille 3000 mk). Rahoitus 27% tuloverolla, 25% alv. sekä luonnonvarojen kulutuksen, omaisuuden ja perintöjen verotus.
1989 taloustieteilijä ja sosiaalidemokraatti Pekka Korpinen: kansalaistulo (teoksessa <i>Valtio ja vapauden kasvu</i>)	Kaikille maksettava mahdollisimman korkea perustulo, joka rahoitettaisiin 30 % tuloverolla ja voimakkaan progressiivisella varallisuusverolla.
1992 Suomen Ylioppilaskuntien liiton sihteeri Ilpo Lahtinen: osittainen perustulo (teoksessa <i>Perustulo, kansalaisen palkka</i>)	Kaikille kansalaisille ja vähintään 5 vuotta maassa asuneille maksettava 2000 mk (inflaatiokorjattuna 477 €) perustulo, lapsille alennettu. Rahoitus 40 % tasaverolla ja poistamalla verovähennykset.
1994 vihreä poliitikko Osmo Soininvaara: perustulo (teoksessa <i>Hyvinvointivaltion elonjäämisoppi</i>)	Kaikille kansalaisille maksettava perustulo, 1700 mk (inflaatiokorjattuna 393 €) yhden aikuisen kotitalouksille ja 2900 mk (670 €) kahden aikuisen koti-talouksille. Rahoitus 53 % tasaverolla sekä 10 % lisäverolla ylimmille tuloiluokille.
1997 sosiaalipoliitikan asiantuntija ja vasemmistopoliitikko Kati Peltola: Pohjatulo ja kansalaistyö (teoksessa <i>Hyvinvointivaltion peruskorjaus</i>)	Tietyn tulorajan alle jääville maksettava harkinnanvarainen pohjatulo, jonka saaminen edellyttää kansalaistyötä. Tuen taso aikuisille 3500 mk (inflaatiokorjattuna 786 €) sisältäen asumistuen ja lapsille 1500 mk. Samalla alle 3500 mk tulojen verovapaus. Rahoitus tuotantoverolla.
1998 Nuorsuomalaiset: Perustulo	Kaikille kansalaisille maksettava ikäporrastettu perustulo. 0-16-vuotiaat 325 mk (inflaatiokorjattuna 72 €), 16-60-vuotiaat 1300 mk (288 €), yli 60-vuotiaat 1820 mk (403 €). Rahoitus tasaverolla. Samalla alle 4000 mk (886 €) tulojen verovapaus.

Suhde muuhun sosiaaliturvaan	Tavoitteet
Muusta sosiaaliturvasta erillinen sapattivapaa-järjestelmä yhdistettynä pienyrityksiä ja työllisyyttä tukevaan veroreformiin.	Työttömyysongelmien ratkaiseminen työtä jakamalla, automaation luomien hyötyjen tasapuolisempi jako ja väestön segmentoitumisen ehkäisy.
Perustulo korvaisi suurimman osan harkinnanvaraisista etuuksista ja sen tuoma tulonlisäys voitaisiin vähentää palkoista.	”Teollisesta tietoyhteiskuntaan” -rakennemuutoksen sekä opiskelun, itseorganisoitujen aktiviteettien ja uudet työn muotojen tukeminen.
Perustulon käyttöönotto neljässä vaiheessa, joista jokainen kestää vaalikauden. Aloitus niistä jotka jo saavat sosiaaliturvaa ja vähittäinen laajennus. Palkkoja voitaisiin alentaa perustulon verran.	Punavihreän ”uuden vasemmiston” visio ekologisesti kestävästä ja sosiaalisesti oikeudenmukaisesta yhteiskunnasta.
Tavoitteena lisätä työntekijäomistusta yrityksissä, lyhentää työaikaa ja muuttaa työnteko vapaaehtoiseksi. Korkea perustulo mahdollistaisi julkisten palvelujen tekemisen maksulliseksi. Verotus ja kansalaistulo ainoita tuloerojen tasauksen keinoja.	Kritisoi liian suurta hyvinvointivaltiota ja korkeaa tuloverotusta. Visio valtiosta vapautumisesta, kansallisvaltioiden sijasta globaalisti verkottuneita autonomisia yhteisöjä. Työn taroituksena itsensä toteuttaminen.
Sosiaaliturvan ja tuloverotuksen integraatio. Perustulon lisänä harkinnanvarainen ’perustulollisä’, asumistuki ja toimeentulotuki tarvittaessa.	Poistaa byrokratiaa, vähentää sosiaaliturvan monimutkaisuutta ja taata kaikille riittävä turvaverkko.
Pienituloisten kotitalouksien mahdollista saada harkinnanvaraista lisätukea. Kaikki olemassa-olevat tuet sulautettaisiin kahteen kategoriaan: vastikkeeton perustulo ja harkinnanvarainen lisätuki. Voidaan toteuttaa myös negatiivisen tuloveron muodossa.	Matalapalkkatyön, taloudellisen tehokkuuden ja palvelusektorin kehityksen tukeminen, julkisten menojen madaltaminen sekä laman jäljiltä korkeaksi kohonneen työttömyyden alentaminen.
Taattu osa-aikainen kansalaistyö jota tarjoavat kunnat, työttömyystuki ainoastaan väliaikaista (max. 4 kk). Työkyvyttömille erillinen harkinnanvarainen tuki. Progressiivisella tuloverolla rahoitetaan julkiset palvelut ja tuotantoverolla kaikki tulonsiirrot.	Vero- ja sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistaminen ja kaikkien työkykyisten osallistaminen yhteiskunnalliseen työhön. Työn jakaminen lyhentämällä viikkotyöaika 30 tuntiin.
Pienituloiset oikeutettuja asumistukeen ja työkyvyttömät korkeampaan perustuloon sekä tarveharkintaisiin etuuksiin. Perustuloa täydentämään julkisen sektorin tarjoamat kansalaistyöt markkinoita alhaisemalla palkalla.	Perustulon tarkoitus ei tarjota koko toimeentuloa, vaan mahdollistaa elämä pienillä ansiotuloilla. Työnteon kannusteiden lisääminen, julkisen sektorin menojen alentaminen sekä paikalliseen ja yksilölliseen sopimiseen siirtyminen työmarkkinoilla.

Taulukko jatkuu sivuilla 28-29.

Esittäjä ja vuosi	Malli
1998 Keskusta: Työreformi ja perustulo	Lakisääteinen universaali sosiaalivakuutus, voidaan toteuttaa myös negatiivisena tuloverona. Valtio, työntekijät ja työnantajat osallistuvat rahoitukseen.
2001 tutkija Anita Mattila: soviteltu perustulo I (teoksessa <i>Tarvitaanko perustuloa?</i>)	Ainoastaan työttömille ja pienituloisille maksettava 3600 mk (inflaatiokorjattuna 743 €) perustulo, veronalainen.
2001 tutkija Anita Mattila: soviteltu perustulo II (teoksessa <i>Tarvitaanko perustuloa?</i>)	Sosiaaliturvaan oikeutetuille ja ansiotuloja saaville maksettava maksimissaan 3200 mk (inflaatiokorjattuna 659 €) perustulo. Kaikki alle 1500 mk (310 €) ansiot verovapaita. Perustulo laskee lineaarisesti ansiotulojen noustessa.
2007 Vihreät: Perustulo	Kaikille maassa pysyvästi asuville työikäisille kansalaisille maksettava 440 € perustulo, vuonna 2012 korotettiin 540 euroon (verovapaa). Rahoitus kaksiportaisella tasaverolla (alle 5000 €/kk 39 %, tämän ylittävät ansiot 49 %), ympäristö- ja pääomatuloverojen korotus.
2011 Vasemmistoliitto: perusturvan kehittäminen ja perustulo	Kaikille maassa pysyvästi asuville työikäisille maksettava 620 € perustulo (verovapaa) sekä 130 € harkinnanvarainen perusturva. Rahoitus progressiivisella ansio- ja pääomatuloverotuksella (asteikko 30-57 %).
2013 oikeistoliberaali ajatushautomo Libera: Perustili	Valtio tallettaa jokaisen perustilille 20 000 € peruspääoman (laskennallinen). Tuloveroista 10 % menee automaattisesti tilille. Tililtä saa nostaa rajattomasti jos peruspääoma on tallella ja 400 €/kk jos saldo alittaa peruspääoman. Mahdolliset miinussaldot annetaan anteeksi henkilön täytettyä 65 vuotta.

Suhde muuhun sosiaaliturvaan	Tavoitteet
<p>Aktivoiva työreformi. Verohelpotukset pieni- ja keskituloisille, työnantajamaksujen alennus, palkatun kotitaloustyön tukeminen ja paikallisen sopimisen lisääminen.</p>	<p>Sosiaaliturvan yksinkertaistaminen, kannustinloukkujen poisto, uusien työpaikkojen luominen, työn jakaminen ja joustava työaika (siirtymät koulutuksen, kotitaloustyön ja palkkatyön välillä).</p>
<p>Nykyiseen sosiaaliturvajärjestelmään sopeutettu perustulo, joka korvaisi vähimmäistyöttömyysturvaetuudet ja osittain asumistuen ja toimeentulotuen. Ansiosidonnaiset etuudet säilyisivät ennallaan.</p>	<p>Tukea työllisyyttä ja taata tulojen jatkuvuus epäsäännöllisissä töissä, mahdollistaa vetäytymisen työmarkkinoilta ja itsenäisen kansalaisuuden.</p>
<p>Nykyiseen sosiaaliturvajärjestelmään sopeutettu perustulo, joka korvaisi vähimmäistyöttömyysturvaetuudet ja osittain asumistuen ja toimeentulotuen. Ansiosidonnaiset etuudet säilyisivät ennallaan.</p>	<p>Vähentää byrokratiaa ja työttömien kontrollia, mahdollisuuksia tehdä itsenäisiä valintoja.</p>
<p>Vastikkeeton nykyisten työttömän vähimmäisetuuksien suuruinen perustulo korvaisi kaikki tulonsiirrot lukuunottamatta asumistukea, toimeentulotukea ja ansiosidonnaisia etuuksia. Perustulomallin vaikutukset kansantalouteen ja kotitalouksiin laskettu mikrosimulaatioanalyysillä.</p>	<p>Byrokratian vähentäminen, järjestelmän yksinkertaistaminen, tuloloukkujen poisto, pienyrittämisen, epäsäännöllisen työn sekä työn ja opiskelun uusien muotojen tukeminen, ihmisten kategorisointien vähentäminen ja jokaisen vapaus määrittellä oma elämäntapansa ja identiteettinsä.</p>
<p>Malli korvaisi kaikki tulonsiirrot lukuunottamatta asumistukea, toimeentulotukea ja ansiosidonnaisia etuuksia. Perustulon toteuttaminen aloitetaan asteittain yhdistämällä perusturvaetuudet ja nostamalla niiden tasoa. Perustulomallin vaikutukset kansantalouteen ja kotitalouksiin laskettu mikrosimulaatioanalyysillä.</p>	<p>Tuloerojen tasaaminen ja köyhyyden vähentäminen, sosiaaliturvan saajiin kohdistetun kontrollin ja nöyryytyksen vähentäminen, sosiaaliturvan ja pienten ansiotulojen yhteensovittelun helpottaminen, epäsäännöllistä työtä tekevien neuvotteluvoiman vahvistaminen, työn käsitteen laajentaminen ja ihmisten emansipaatio.</p>
<p>Rakentuu ajatukselle lainapohjaisesta sosiaaliturvasta. Harkinnanvaraisia sosiaaliturvaetuuksia voidaan säilyttää perustilin lisänä. Euro-määrät esimerkinomaisia, parametrejä säätämällä mallista saa joko oikeistolaisemman tai vasemmistolaisemman.</p>	<p>Kannustus tulonsiirtojen säästeliääseen käyttöön, matalapalkkatyön helpottaminen (etenkin kotitaloustyö), henkilökohtaisuuden ja ihmisten oman vastuun lisääminen sosiaaliturvasa, kannustus työntekoon, työllistämiseen ja säästämiseen.</p>

Perustulokeskustelu muualla maailmassa²⁵

Vaikka varsinaista perustuloa ei vielä toistaiseksi ole käytössä missään, perustuloajatus on jo usean vuosikymmenen ajan pulpahtanut pintaan eri puolilla maailmaa. Viime vuosina perustulokeskustelu on vilkastunut ja tavoittanut myös monia sellaisia maita, joissa perustulon idea on aikaisemmin ollut tuntematon.

Globaalilla tasolla merkittävin perustuloa ajava organisaatio on Basic Income Earth Network eli BIEN. BIEN perustettiin vuonna 1984 aluksi Euroopan tasolla. Koska myös useita Euroopan ulkopuolisia maita halusi liittyä mukaan, verkoston toiminta laajeni vuonna 2004 globaaliksi. Tällä hetkellä BIEN:llä on 20 kansallista jäsenjärjestöä, joista yksi on Suomen perustuloverkosto.

Etenkin eurooppalaisten perustuloverkostojen vuonna 2013 käynnissä ollut kansalaisaloitekampanja²⁶ on lisännyt tietoisuutta perustulosta. Kampanja vaati ”emansipatorista” perustuloa, jonka määrittellään olevan universaali, henkilökohtainen, ilman ehtoja maksettava ja riittävän korkea taatakseen ihmisarvoisen elämän ja osallisuuden yhteiskunnassa. Lähtökohtana oli, että perustulon käytännön toteutus jäisi kunkin EU:n jäsenmaan omalle vastuulle. 14.1.2014 päättyneet kampanjat onnistui keräämään noin 285 000 EU-kansalaisen allekirjoitukset yhteensä 28 maassa. Kuusi maata – Bulgaria, Slovenia, Kroatia, Belgia, Hollanti ja Viro saavuttivat maakohtaiset kiintiönsä. Aloitteen saaminen Euroopan komission käsittelyyn olisi edellyttänyt miljoonaa allekirjoitusta.

Eri puolilla maailmaa on viime vuosina tehty myös kiinnostavia kokeiluja sekä perustulon suuntaisia uudistuksia. Tässä käydään läpi kiinnostavimpia perustuloon liittyviä kokeiluja, uudistuksia ja kampanjoita eri puolilla maailmaa.

²⁵ Tämän kappaleen taustakirjallisuutena käytetty mm. Caputo 2012; Perkiö 2013b ja BIEN News Flash, ks. <http://www.basicincome.org/bien/news.html>.

²⁶ Lisätietoa kampanjasta osoitteessa <http://basicincome2013.eu>. Eurooppalaiset perustuloverkostot ovat jatkaneet kampanjointia keräämällä allekirjoituksia vetoomukseen osoitteessa https://secure.avaaz.org/en/petition/our_chance_to_end_poverty/.

Eurooppa

Euroopan maista pisimmät perinteet perustulokeskustelulla on **Isossa-Britanniassa**. Laman ja työttömyyden vaivaamassa 1930-luvun Britanniassa majuri Clifford Douglasin ideoima ajatus sosiaalisesta osingosta kasvoi kansanliikkeeksi, joka levisi myös muihin maihin. Erityistä kiinnostusta idea herätti Kanadassa, jossa sen ympärille perustettu puolue keräsi myös vaalimenestystä. Douglasin ajatuksena oli jakaa kaikille kansalaisille osuus kansallisesta varallisuudesta ja piristää taloutta lisäämällä ihmisten ostovoimaa. Britanniassa ehdotuksia perustulomalleista ovat julkaisseet ainakin liberaali poliitikko Juliet Rhys-Williams (1943) ja taloustieteilijä Hermione Parker (1984). Esityksestä Parkerin laskelmat osittaisen perustulon vaihtoehtoista ovat vaikuttaneet useisiin viime vuosikymmeninä julkaistuihin perustulomalleihin.²⁷

Britanniassa on myös pitkät perinteet perustuloa koskevalta akateemiselta keskustelulta. Vuonna 1983 perustettu tutkijoiden, etujärjestöihmisten ja poliitikkojen ryhmä Basic Income Research Group (BIRG) julkaisee aikakauslehteä nimeltä BIRG Bulletin.²⁸ Perustulosta on keskusteltu muutamaan otteeseen parlamentin asettamissa komiteoissa, mutta se ei koskaan ole ollut hallituksen vihreällä paperilla, joka on laiksi kaavailtua asiaa esittelevä virallinen dokumentti. Perustulokeskustelusta riippumatta Britannian hallitus on aloittanut uudistusohjelman, joka jossain määrin muistuttaa uusliberaalia ajatusta perustulosta. Nimellä "Universal Credit" kulkeva uudistus yhdistää eri tukimuotoja, yksinkertaistaa toimeentuloturvajärjestelmää ja parantaa työn ja sosiaaliturvan yhteensovittamista. Uudistus poikkeaa kuitenkin siinä huomattavasti perustulon ideasta, että siihen liittyy ankaria kannustustoimia pitkäaikaistyöttömille. Hallituksen laskelmien mukaan osa pienituloisista kotitalouk-

---

²⁷ Ylikahri 2007, 18-19.

²⁸ <http://www.citizensincome.org/>

sista hyötyy uudistuksesta, osa taas menettää joitain nykyisistä tuistaan.

Muutamissa Euroopan maissa, kuten Alankomaissa, Irlannissa ja Tanskassa perustulokeskustelu oli 1970–1990-luvuilla poikkeuksellisen runsasta. Näissä maissa perustulo on kadonnut julkisesta keskustelusta lähes täysin 2000-luvulla, joskin pieniä virkoamisen merkkejä on ollut näkyvissä.

Alankomaissa perustulo keräsi kiinnostusta 1970–1990-luvuilla sekä poliittisten päättäjien että tutkijoiden taholta. Kannatus oli yleisesti suurempaa liberaalien kuin vasemmistolaisien keskuudessa. 1990-luvun puolivälin jälkeen perustulo on kadonnut lähes täysin keskusteluista. Alankomaat on nähty siitä sopivaksi maaksi perustulon toteuttamiseen, että sen sosiaaliturvajärjestelmässä verorahoitteisilla universaaleilla tai tarveharkintaisilla perusturvaetuuksilla on vahva rooli suhteessa ansiosidonnaisiin etuuksiin sekä julkisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Alankomaissa on myös käytössä pieni negatiivisen tuloveron tyyppinen veroetus pienituloisille perheille.

Irlannissa perustulosta keskusteltiin runsaasti 1970-luvun lopulta 2000-luvun alkuun. 1970-luvun lopulla ja 1980-luvulla perustulo oli mukana eri tutkimuslaitosten, yksittäisten tutkijoiden ja hallituksen asettamien työryhmien tekemissä selvityksissä, mutta niiden yleinen johtopäätös oli että sen toteuttamiseksi vaadittava marginaaliveroaste nousisi liian korkeaksi. Tämän tulkinnan haastoi uskonnollisten yhteisöjen järjestö CORI (the Conference of Religious of Ireland), joka puolsi perustuloa sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. CORIn teettämässä selvityksissä perustulon rahoitusta tuettaisiin esimerkiksi verohelpotusten poistolla ja vähentämällä valtion maksamia yritystukia. Selvitysten ansiosta Irlannin hallitus ja työmarkkinaosapuolet saatiin mukaan perustulokeskusteluun. Vuosituhannen vaihteessa teetettiin korkean tason työryhmäselvityksiä perustulon rahoituksesta, tulonjakovaikutuksista, dynaamisista vaikutuksista, vaikutuksista taloudelliseen kasvuun, lyhyen ja pitkän tähtäimen budjettivaikutuksista sekä sukupuolivaiku-

tuksista. Tutkimuksissa todettiin, että perustulolla olisi merkittäviä positiivisia vaikutuksia köyhyyteen ja tulonjakoon. Julkisia menoja kasvattamatta voitaisiin toteuttaa perustulo, josta hyötyisi 70 prosenttia kotitalouksista. Tutkimusten seurauksena hallitus julkaisi syksyllä 2002 perustulosta vihreän paperin, joka esittelee vaihtoehtoja lainsäädäntöä koskevan keskustelun pohjaksi. Vihreä paperi totesi perustulon alentavan köyhyyttä, kaventavan tuloeroja ja olevan toteutettavissa ilman lisärahoitusta, mutta arvioi sen todennäköisesti heikentävän työn tarjontaa. Perustulo ei lopulta päätenyt toteutettavaksi, mutta on jälleen nousemassa keskusteluun Irlannissa. Muun muassa Irlannin vihreä puolue ehdotti äskettäin perustuloa.

Tanskassa vuonna 1978 julkaistu menestyskirja *Oprør fra midten* (Kapina keskeltä) synnytti suuren yhteiskunnallisen liikkeen perustulon puolesta. Kirjassa hahmoteltiin tulevaisuuden yhteiskunta, jossa jokaiselle maksetaan toimeentulon turvaavaa kansalaispalkkaa. Kirjoittajat kuitenkin esittivät, että ihmiset olisivat kansalaispalkan vastineeksi velvollisia osallistumaan yhteiskunnalliseen työhön. Perustulokeskustelu oli Tanskassa kiivasta 1980-luvulla ja 1990-luvun alussa ja ideasta olivat kiinnostuneita niin liberaalit kuin vasemmistolaiset ryhmät. Ehdotus perustulosta oli vahvasti kytketty työn jakamisen ja työajan lyhentämisen malleihin. 1990-luvun alussa se hävisi kasvua ja työn tarjontaa painottavalle ajattelutavalle. Suuret puolueet eivät missään vaiheessa lähteneet perustulon taakse vaikka myös parlamentaarista keskustelua käytiin.²⁹

Saksassa perustulon tyyppisistä ratkaisuista keskusteltiin 1970–1980-luvuilla, mutta 1990-luvulla debatti vaimeni. Keskustelun käynnistäjänä oli paitsi akateemisia tutkijoita, myös työttömien ja toimeentulotuen saajien yhdistyksiä, jotka nostivat esiin henkilökohtaisen vaatimuksensa perustulosta joka mahdollistaisi riippumattoman elämän. Vuodesta 2003 alkaen perustulo nousi jälleen julkisuuteen ryhmien ”Freiheit statt

---

²⁹ Ks. Christensen 2008.

Vollbeschäftigung” (Vapautta, ei täystyöllisyyttä) organisoitua julistekampanjan, jossa kiinnitettiin perustuloa vaativia julisteita metroasemien seiniin useissa kaupungeissa. Vuodesta 2005 alkaen perustulokeskustelu on vakiintunut saksalaiseen mediaan ja kansalaisyhteiskuntaan. Keskustelu on ollut monipuolista ja siinä on usein kyseenalaistettu koko idea palkkatyöstä yhteiskunnan perustana.

Työttömyysluvut ovat alhaisia Saksassa, mutta Harz IV -nimellä tunnetun laajan sosiaaliturvaremontin myötä työttömiin kohdistuneet kontrolli- ja painostustoimet ovat lisääntyneet ja työtätekevien köyhyys on lisääntynyt. Muutamat järjestöt ja yksittäiset aktivistit ovat tehneet hyvin radikaalejakin ehdotuksia korkeasta perustulosta, johon liittyisi koko yhteiskunnan laajempi ekologinen ja autonomiaa lisäävä rakenneuudistus. Toisaalta myös monet oikeistolaiset toimijat ovat suunnitelleet maltillisempia perustulomalleja. Piraattipuoluetta lukuun ottamatta yksikään puolue ei kuitenkaan ole ottanut perustuloa ohjelmiinsa. Saksan vihreät ja vasemmisto ajavat perustulon suuntaisia uudistuksia, mutta ovat olleet varovaisia ottamaan kantaa varsinaisen universaalien ja ilman ehtoja maksettavan perustulon puolesta. Puolueiden sisäiset työryhmät ovat laatineet omat perustulomallinsa joista on keskusteltu puolueiden sisällä. Toisaalta erilaisia perustuloa ajavia järjestöjä on runsaasti, niiden joukossa useita suuria nuorisjärjestöjä sekä protestanttisia ja katolisia uskonnollisia järjestöjä. Tunnetuimpia perustulon tukijoita ovat kristillisdemokraatti ja Thungrian osavaltion entinen pääministeri Dieter Althaus, miljardööriapteekkari Götz Werner, sekä vasemmistopuolueen puheenjohtaja Katja Kipping.

Espanjassa perustulosta on keskusteltu 2000-luvun alusta lähtien. Etenkin Kataloniassa sekä tutkijat että poliittiset puolueet (ensisijaisesti vasemmistopuolueet) ovat olleet kiinnostuneita perustulosta. Vuonna 2005 katalonialainen tutkijaryhmä julkaisi kaksivuotisen tutkimusprojektin tuloksena perustulomallin, jossa esitettiin kuukausittaista 451 euron suuruista perustuloa aikuisille ja puolet tästä alaikäisille. Perustulo rahoi-

tettaisiin kaikkea sen ylittävää tuloa koskevalla 57 prosentin nimellisverokannalla (efektiivinen veroaste vaihtelisi alimman tulodesiilin -269 prosentista ylimmän tulodesiilin 45 prosenttiin). Tätä rahoitusta voitaisiin haluttaessa täydentää muilla veroilla, jolloin tuloveroaste pienenesi. Malli oli laskettu mikrosimulaatioanalyysin avulla toteuttamiskelpoiseksi Kataloniasa, mutta tutkijat esittivät sen olevan muunneltavissa sopivaksi koko Espanjaan.

2000-luvun alkuvuosina tehtiin useita lakialoitteita perustulosta eri itsehallintoalueilla ja kaksi Espanjan parlamentissa. Kansallisella tasolla vuonna 2007 tehty aloite johti päätökseen perustaa komitea selvittämään perustulon toteutusta Espanjassa. Finanssikriisin iskettyä maahan asia kuitenkin unohdettiin, eikä komitea koskaan aloittanut toimintaansa. Perustulosta on keskusteltu ensisijaisesti keinona torjua köyhyyttä sekä uutena kansalaisoikeutena, joka tukisi ihmisten itsenäisiä valintoja työpaikan valinnassa. Myös filosofinen keskustelu tutkijoiden kesken on ollut runsasta. Talouskriisin myötä perustulo on unohdettu poliittisilta päättäjiltä, mutta kansalaisyhteiskunnassa kiinnostus on puolestaan lisääntynyt. Espanjan Occupy (15-M) liike on ottanut perustulon yhdeksi keskeisimmistä vaatimuksistaan.

Sveitsissä perustuloaloite on saanut tuulta purjeisiin, kun kansalaisliike perustulon puolesta keräsi 18 kuukauden aikana noin 126 000 allekirjoitusta, eli reilusti yli kansanäänestykseen vaadittavan 100 000 allekirjoituksen rajan (Sveitsissä on asukkaita noin kahdeksan miljoonaa). Aloite luovutettiin päättäjille Bernissä 4.10.2013 ja hyväksyttiin virallisesti 8.11.2013. Kansanäänestys tullaan järjestämään 2–3 vuoden sisällä. Ehdotuksen mukaan valtion pitäisi maksaa perustuloa jokaiselle aikuiselle kuukausittain 2 500 Sveitsin frangia eli noin 2 000 euroa. Aktivistit uskovat, että kannatus perustulolle on Sveitsissä niin suurta, että Sveitsi tulee suurella todennäköisyydellä ensimmäisenä Euroopan maana hyväksymään perustulon käyttöönoton. Perustulo saa tukea ainakin Sveitsin toiseksi suurimmalta sosi-

aalidemokraattiselta puolueelta (SPS/PSS), joka on sisällyttänyt perustulon uusimpaan pitkän tähtäimen ohjelmaansa, sekä yhdeltä Sveitsin keskeisimmistä ammattiliitoista (SYNA-ammattiliitto), joka on hyväksynyt päätöslauselman vastikkeettoman perustulon käyttöönnotosta.

Sloveniassa perustulokeskustelu on tuoretta mutta vireää. Syksyllä 2012 järjestetyn kansainvälisen konferenssin ja eurooppalaisen kansalaisaloitekampanjan seurauksena perustulo on saanut runsaasti palstatilaa slovenialaisessa mediassa. Myös Slovenian parlamentti on keskustellut valtion taloustutkimuslaitoksessa työskentelevän Valerija Korošecin laatimasta perustulomallista, jossa ehdotettu perustulo on suuruudelta 250 euroa (keskipalkka Sloveniassa on noin 1516 euroa). Yksi tunnetuimmista perustulon kannattajista Sloveniassa oli vuonna 2008 kuollut entinen presidentti Janez Drnčnovšek. Myös filosofi Slavoj Žižek on maininnut perustulon keynesiläisyyden ohella ainoana kunnollisena ratkaisuehdotuksena finanssikriisiin, mutta epäillyt sen toteuttamismahdollisuuksia. Slovenia on ollut poikkeuksellisen menestyksekkäs eurooppalaisen perustuloaloitteen allekirjoitusten keräämisessä. Myös EU:hun heinäkuussa 2013 liittynyt naapurimaa **Kroatia** onnistui nopeasti saavuttamaan maakohtaisen allekirjoitustavoitteen.

Taluskriisistä kärsivän **Kyproksen** presidentti Nicos Anastasiades ilmoitti heinäkuussa 2013, että maa ottaa kesäkuuhun 2014 mennessä käyttöön vähimmäistoimeentulotakuun kaikille kansalaisille. Presidentin mukaan uudistuksella taataan ihmisarvoinen elämä kaikille kyproslaisille ja tarjotaan toimeentuloturva myös niille, jotka eivät nykyisin ole minkään tukijärjestelmän piirissä. Uudistuksella korvataan suuri määrä nykyisistä sekalaisista tukimuodoista. Tuki poikkeaa kuitenkin perustulon ideasta siinä, että tuen saamisen ehtona on tarjotun työpaikan vastaanottovelvollisuus ja mahdollisiin työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin osallistuminen. Presidentin mukaan Troikka (Euroopan keskuspankki, Kansainvälinen valuuttarahasto ja Euroopan unioni) on hyväksynyt suunnitelman.

Tässä mainittujen lisäksi perustulokeskustelu on ollut Euroopan maista melko vireää ainakin Belgiassa, Ranskassa, Italiassa ja Itävallassa. Pohjoismaissa keskustelu on ollut Suomea ja Tanskaa lukuun ottamatta vähäistä, mutta aivan viime vuosina kiinnostusta on alkanut vähitellen ilmaantua myös Norjassa ja Ruotsissa.

Muu maailma

Yhdysvalloissa perustuloon liittyvät ideat nousivat julkisuuteen 1960-luvun lopulla, kun 1300 taloustieteilijää laati kongressille vetoamuksen kansallisen vähimmäistoimeentulotakuun toteuttamisesta. Yhdysvallat teetti 1960-luvun lopusta 1980-luvun alkuun sarjan kokeiluja, joissa testattiin pienituloisille perheille kohdennetun negatiivisen tuloveron vaikutuksia³⁰. Yhteensä neljässä eri kokeilussa valittiin kussakin 800–4800 perheellistä pienituloista ja näille verrokkiryhmät. Kokeilujen kesto oli 3–9 vuotta. Testatun negatiivisen tuloveron suuruus vaihteli 50–150 prosenttia köyhyysrajasta ja sen ylittävän tulon marginaalivero vaihteli 30–70 prosenttia.

Kokeilussa oltiin kiinnostuneita negatiivisen tuloveron vaikutuksista työllisyyden ohella muun muassa terveyteen, asuinoloihin, lasten syntymäpainoon ja koulumenestykseen. Vaikutukset olivat pääsääntöisesti myönteisiä ja negatiivisen tuloveron avulla onnistuttiin tehokkaasti torjumaan köyhyyttä (tämä liittyi tosin myös siihen että maksettu etuus oli korkeampi kuin verrokkiryhmän toimeentuloturva). Vaikutukset työllisyyteen olivat moniselitteisiä: työllisyys väheni aviomiehillä 0–9 %, vaimoilla 0–27 % ja yksinhuoltajaäideillä 15–30 %. Myös nuorilla työllisyys väheni jonkin verran. Vain harvat jättäytyivät koko-

---

³⁰ Negatiivinen tulovero (NIT) on verotuksen ja automaattisen tulotuen yhdistelmä, jossa tuloa maksetaan ainoastaan tietyn tulorajan alle jääville. Sillä voidaan saavuttaa samanlaiset tulokset kuin perustulolla.

naan pois töistä, mutta esimerkiksi äidit jäivät pidemmäksi aikaa kotiin lasten kanssa. Kokeissa saatiin myös joitain viitteitä negatiivisen tuloveron palkkoja korottavasta vaikutuksesta.

Negatiivisen tuloveron toteutuksesta keskusteltiin Yhdysvalloissa vakavasti 1960- ja 1970-lukujen taitteessa, mutta uudistusta ei koskaan toteutettu. 1975 otettiin käyttöön pieniä palkkatuloja täydentävä ”Earned Income Tax Credit”, jota on kritisoitu siitä, että se tukee lähinnä yritysten mahdollisuuksia maksaa matalampia palkkoja. Aivan viime vuosina keskustelu perustulosta on Yhdysvalloissa jälleen lisääntynyt. Amerikan perustuloverkosto USBIG järjestää vuosittain suuren perustulokongressin.

Alaskan osavaltiossa on vuodesta 1982 ollut käytössä Alaska Permanent Fund -rahasto, joka jakaa öljytuloihin perustuvaa sosiaalista osinkoa vuosittain kaikille vähintään vuoden Alaskassa asuneille. Osinko maksetaan ilman mitään ehtoja sekä aikuisille että lapsille. Vuosittaisen osingon suuruus on yleensä vaihdellut noin 1000–2000 dollarin välillä. Vuonna 2008 se kipusi korkeimmilleen 3269 dollariin, mutta vuonna 2012 se laski 878 dollariin. Vuosittaisen sosiaalisen osingon seurauksena Alaska on tulonjaoltaan tasaisin Yhdysvaltojen osavaltioista ja ainoa, jossa tuloerot ovat viime vuosikymmeninä kaventuneet.

Kanadassa tehtiin noin 10 000 asukkaan Dauphinin kunnassa vuosina 1974–1979 kokeilu vuosittaisesta vastikkeettomasta tulotakuusta. Kokeilun tarkoituksena oli testata, lakkaisivatko ihmiset taatun toimeentulon saatuaan työskentelemästä. Kaikilla Dauphinin asukkailla oli oikeus tulotukeen jos heidän tulonsa olivat riittävän alhaiset. Projekti hautautui hallituksen vaihtuessa, mutta tutkijat palasivat aineistoon myöhemmin. Tutkimustulokset osoittivat, että työnteon vähentyminen oli vähäistä. Se kosketti ensisijaisesti äitejä, jotka jäivät pidemmäksi aikaa kotiin lastensa kanssa sekä nuoria (etenkin poikia), jotka siirtyivät työmarkkinoille myöhemmin (tämä liittyi osittain pidentyneeseen opiskeluaikaan ja suoritettujen tutkintojen lisääntymiseen). Kokonaan työnteon lopettaneiden määrä oli erittäin

vähäinen. Kokoaikatyössä olevista tuskin kukaan lyhensi työaikaansa. Tutkijat havaitsivat myös 10 prosentin laskun sairaaläkäynneissä. Etenkin mielenterveysongelmiin liittyneet sairaaläkäynnit vähenivät.

Viime vuosina perustulokeskustelu on virinnyt jälleen Kanadassa. Ehdotuksia vuosittaisen vastikkeettoman vähimmäistoimeentulotakuun käyttöönotosta ovat tehneet ainakin konservatiivipuolueen senaattori Hugh Segal ja New Democratic Party -puolueen Yukonin osavaltion puheenjohtaja Steve Gardiff. Liittovaltiotasolla Vihreä Puolue on ainoa joka kannattaa perustuloa. Myös muutamat keskeiset ay-liikkeen toimijat ovat kannattaneet perustuloa.

Etelä-Amerikan maista perustulokeskustelu on ollut aktiivisinta **Brasiliassa**. Brasilian vuodesta 2003 käytössä ollut Bolsa Família -ohjelma sisältää jonkin verran perustulomaisia piirteitä. Kaikki tietyn tulorajan alle jäävät perheet ovat oikeutettuja suoraan tulotukeen, jonka suuruus vaihtelee tulotason ja lasten määrän mukaan. Ehtona tulon saamiselle on, että raskaana olevat tai pienten lasten äidit käyvät tutkittavina terveyskeskuksessa ja rokotuttavat alle kuusivuotiaat lapsensa. Lisäksi ehtona on lasten koulunkäynti. Ohjelma on laajentunut vuosien mittaan kattamaan jo yli neljänneksen Brasilian väestöstä. Ohjelmalla on onnistuttu vähentämään tehokkaasti äärimmäistä köyhyyttä ja tasoittamaan tuloeroja.

Brasilia on myös maailman ensimmäinen maa, joka on säätänyt lain perustulon käyttöönotosta. Brasilian kongressi hyväksyi ja presidentti Lula da Silva allekirjoitti vuonna 2004 lain, jonka mukaan Brasiliassa otetaan asteittain käyttöön kaikille kansalaisille ja yli viisi vuotta maassa asuneille ei-kansalaisille maksettava perustulo, joka on riittävä tyydyttämään perustarpeet. Lain toimeenpanossa ei ole kuitenkaan edetty ja perustulon tarkka summa sekä rahoitus ovat edelleen avoimia kysymyksiä. Ahkerimmin perustulon puolesta on kampanjoinut vasemmistosenaattori Eduardo Suplicy. Suplicyn aloitteesta myös Parlantino (Latalalaisen Amerikan maiden parlamentti) hyväksyi mar-

raskuussa 2012 luonnoksen perustuloa koskevasta kehyslaista malliksi Latinalaisen Amerikan tulevalle kehitykselle.

Latinalaisen Amerikan maista myös **Meksikossa** on 2000-luvulla keskusteltu perustulosta. Keskustelu on ollut pääasiassa akateemista, mutta aika ajoin perustulo on ollut esillä myös mediassa. Vuodesta 2008 asti Meksikossa on lähetetty viikoittainen perustuloa koskeva radio-ohjelma. Vuonna 2007 kaksi puoluetta laati kansalliselle kongressille omat lakialoitteensa perustulon toteuttamiseksi, mutta kongressi ei ottanut aloitteita keskusteltaviksi. Lisäksi perustulo on ollut ohimennen esillä vuosien 2006 ja 2012 presidentinvaalien yhteydessä. Mexico Cityssä on vuodesta 2006 asti ollut voimassa laki, joka takaa oikeuden universaaliin kansaneläkkeeseen kaikille yli 68-vuotiaille jotka ovat asuneet kaupungissa vähintään kolme vuotta. Lain mukaan eläkkeen täytyy olla vähintään puolet minimipalkasta.

Israelissa on vuodesta 2008 lähtien ollut käynnissä eräänlaisen negatiivisen tuloveron kokeilu, joka vuonna 2013 laajentui kansalliseksi. Ohjelma kuitenkin poikkeaa varsinaisesta negatiivisesta tuloverosta siinä, että etuuteen ovat oikeutettuja ainoastaan työssäkäyvät pienituloiset. Israelilaiset asiantuntijat ovat esittäneet kokeilun vähentäneen kannustinloukkuja, pienentäneen tuloeroja ja vähentäneen köyhyysrajan alla elävien määrää.

Iranissa otettiin vuonna 2010 käyttöön perustulon määritelmää vastaava tulonsiirto. Tämä tapahtui, kun öljyn hintaa erittäin alhaalla pitänyt hintatuki päätettiin poistaa ja korvata seitsemälle alimmalle tuloluokalle maksettavalla kaksiportaisella suoralla tulonsiirrolla. Määritellyt maksukriteerit herättivät kuitenkin sekaannusta ja vastarintaa, joten hallitus päätti ratkaista tilanteen myöntämällä etuuden kaikille, jotka rekisteröityvät sen saajaksi. Vuonna 2012 etuuden suuruus oli noin 45 dollaria kuussa eikä sen vastaanottamiseen liittynyt mitään ehtoja (keskipalkka Iranissa on hallituksen virallisen ilmoituksen mukaan noin 600 dollaria, mutta todellisuudessa sen arvioidaan olevan alhaisempi). Tulonsiirto rahoitetaan energian ja elintarvikkeiden hintatukien poistoista saatavilla varoilla. Vaikka tulonsiir-

toon ovat oikeutettuja kaikki iästä ja sukupuolesta riippumatta, koko perheen maksut menevät ”perheen päälle”, eli käytännössä yleensä miehelle. Sen piirissä eivät ole Iranissa asuvat kaksi miljoonaa afganistanilaista tai irakilasta pakolaista, jotka joutuvat kuitenkin maksamaan korotetut energian ja elintarvikkeiden hinnat. Ohjelman kestosta ei ole tehty päätöstä, mutta sen oletetaan jatkuvan ainakin niin kauan kun Iran pystyy tuottamaan öljyä kotimaan markkinoille. Ei ole myöskään selvää, muuttuuko etuus jossain vaiheessa tarveharkintaiseksi. Maailmanpankki ja IMF ovat suhtautuneet uudistukseen myönteisesti.

Intiassa on tapahtunut viime vuosina nopeaa kehitystä perustulon suuntaan. Vuodesta 2010 alkaen toteutetut erinomaisia tuloksia tuottaneet perustulokokeilut (ks. laatikko: Intian ja Namibian perustulokokeilut) ovat saaneet Intian hallituksen kiinnostumaan perustulosta. Hallitus on päättänyt muuttaa kalliit ja tehottomat köyhille suunnatut ruoka- ja kerosiinituet sekä tukityöllistämisen ohjelmansa suoriksi pienituloisille kohdenetuiksi tulonsiirroiksi. Uudistusten toimeenpano aloitettiin vuoden 2013 alussa. Perustulokokeilujen suunnittelussa ja arvioinnissa mukana ollut professori Guy Standing on kritisoinut Intian hallitusta liiallisesta kiirehtimisestä uudistuksen toteuttamisessa, suunnitteluvirheistä ja tulonsiirto-ohjelman käyttämisestä vaaleja edeltävään politikointiin. Perustulokokeiluja on Intiassa johtanut tunnettu ja perinteikäs itsensä työllistävien naisten ammattiliitto SEWA (The Self-Employed Women’s Association).

Aasian maista perustulo on ollut esillä ainakin Japanissa ja Etelä-Koreassa, enimmäkseen akateemisissa piireissä. **Japanissa** perustulon idea tuli tunnetuksi jo maailmansotien välillä, mutta vakavampi akateeminen keskustelu alkoi 2000-luvun alussa. Keskustelu on ollut runsasta myös sosiaalisessa mediassa ja prekariaattiliikkeen piirissä, mutta vähäisempää perinteisessä mediassa. Japanin demokraattinen puolue, joka nousi vuoden 2009 vaaleissa suurimmaksi puolueeksi, on keskustellut perustulosta, mutta ei ole muodostanut siihen virallista kantaa. Ainoa pe-

rustuloa virallisesti ajava puolue on pieni Shinto Nippon, jonka puheenjohtaja ja ainoa kansanedustaja on aktiivinen perustulon kannattaja. **Etelä-Korean** perustuloverkosto on järjestänyt perustulosta korkeatasoisia akateemisia konferensseja, mutta idea ei ole vielä kovin tunnettu akateemisten piirien ulkopuolella.

Afrikan maista perustulo on ollut esillä **Etelä-Afrikassa** ja Namibiassa. Etelä-Afrikassa perustulo oli jo lähellä toteutua vuosituhannen vaihteessa, kun sen puolesta järjestettiin ammattiliittojen johdolla massiivinen kampanja. Kampanjassa oli ammattiliittojen lisäksi mukana useita muita järjestöjä ja kirkkoja. Myös pääoppositi puolue Demokraattinen allianssi tuki ehdotusta. Etelä-Afrikan hallitus perusti järjestöjen painostuksesta asiantuntijakomitean selvittämään sosiaaliturvan uudistusta. Vuonna 2001 julkaistussa raportissaan komitea suositti perustulon käyttöönottoa. Ehdotus ei kuitenkaan saanut hallituksen piirissä kovin innostunutta vastaanottoa ja valtionvarainministeriö väitti sen olevan taloudellisesti mahdoton toteuttaa. Epäonnistumisesta huolimatta järjestöt ovat jatkaneet kampanjointia perustulon puolesta. Etelä-Afrikassa on käytössä perustuloa jossain määrin muistuttava universaali vanhuuseläkejärjestelmä.

Myös **Namibiassa** ammattiliitot ja kirkot ovat olleet vahvoja toimijoita perustuloa ajavassa BIG (Basic Income Guarantee) koalitiossa. Vakuuttaakseen hallituksen perustulolla saavutettavista myönteisistä vaikutuksista koalitio toteutti paikallistason perustulokokeilun vuosina 2008–2009 köyhässä Otvihero-Omitaran kylässä (ks. laatikko: Intian ja Namibian perustulokokeilut). Kokeilun tulokset ylittivät positiivisuudessaan kaikki odotukset, mutta Namibian hallitus ei (osittain IMF:n vastalobbauksen ansiosta) ole ryhtynyt toimiin perustulon toteuttamiseksi. Perustulokokeilu sai Namibiassa kuitenkin runsaasti mediahuomiota ja kokeilukylän asukkaat ovat kiertäneet eri puolilla maata kertomassa perustulon vaikutuksista elämäänsä. Namibiassa on käytössä käteisellä maksettava perustuloa läheisesti muistuttava universaali vanhuuseläkejärjestelmä.

Ehdotuksia kansalliset rajat ylittäväksi perustuloksi

Philippe Van Parijs ja Yannick Vanderborght: Euro-Dividend³¹

Professori Philippe Van Parijs on, osittain yhdessä tutkija Yannick Vanderborghtin kanssa, kehittyneet ehdotusta kaikille EU:n alueella – tai vaihtoehtoisesti euroalueella – asuville maksettavasta ”Euro-Dividend” -etuudesta. Ehdotus syntyi reaktiona Philippe Schmitterin ja Michael Bauerin vuonna 2001 ehdottamaan ”Eurostipendiin”, joka olisi kohdennettu ainoastaan pienituloisille. Van Parijs ja Vanderborght näkivät Eurostipendin ongelmallisena, koska se loisi yksilötasolla köyhyyden (ihmisten ei kannattaisi tavoitella lisätuloja jos se johtaisi stipendin menetykseen) ja suosisi perusteettomasti korkeiden tuloerojen maita (mitä enemmän pienituloisia, sitä enemmän eurostipendejä maan kansalaiset saisivat).

Myöhemmin Van Parijs on tarjonnut Euro-Dividendiä korjausliikkeeksi niin sanottuihin Euron valuongelmiin. Euroopan yhteisvaluutta-alueelta puuttuu automaattisia puskurimekanismeja, jotka tasapainottaisivat taloudeltaan heikompien ja vahvempien valtioiden välisiä eroja. Kielikynnysten takia ihmisten liikkuminen maasta toiseen paremman työllisyystilanteen perässä on hankalaa, eikä EU:ssa ole liittovaltiotasolta hoidettuja automaattisia valtioiden välisiä tulonsiirtoja tai yhteistä sosiaalipolitiikkaa, joka tukisi talousvaikeuksiin ajautunutta maata sosiaaliturvakustannuksissa. Van Parijsin mukaan suoraan ihmisille maksettava tulonsiirto toimisi automaattisena talouden puskurimekanismina, tukisi EU:n aluepolitiikkaa jakamalla rahaa alueen varakkaammilta metropolialueilta köyhemmille reuna-alueille ja suojelisi EU-maita ajautumasta keskenään sosiaalisia oikeuksia polkevaan kilpailuun.

Van Parijsin ehdotuksissa Euro-Dividendin taso on melko vaatimaton ja sen tarkoituksena on ainoastaan täydentää – ei korvata – kansallisia toimeentuloturvajärjestelmiä. Van Parijs esittää, että kaikille eurooppalaisille maksettava Euro-Dividend voisi olla suuruudeltaan esimerkiksi 200 euroa kuukaudessa. Vaihtoehtoisesti se voisi olla suhteutettu maan elinkustannuksiin tai porrastettu saajan iän mukaan. Hän ehdottaa etuuden ensisijaiseksi rahoitusmekanismiksi yleis-eurooppalaista 20 prosentin arvonlisävero, jota voidaan täydentää esimerkiksi rahoitusmarkkina- tai hiiliveroilla. Maat voisivat halutessaan korvata osan sosiaaliturvastaan Euro-Dividendillä, jolloin niiden kansalliset sosiaaliturvamenukset pienensivät.

Myron Frankman: globaali perustulo³²

Kanadalainen taloustieteilijä Myron J. Frankman on ehdottanut globaalia perustuloa osana ”demokraattista maailmanfederalismia”, mihin sisältyy perustulon lisäksi maailmanlaajuinen julkistalous, globaalilta paikallistasolta kulkeva demokraattinen hallinto, globaali valuutta ja ihmisten vapaa liikkuvuus. Hän näkee että globaali perustulo vähentäisi köyhempien ja rikkaampien valtioiden ja alueiden välisiä jännitteitä. Frankmanin mukaan maahanmuuton rajoitteita voidaan purkaa, kun kaikkialla käytössä on perustulo joka luo ihmisille toimeentulon mahdollisuuksia heidän kotimaassaan eikä pakota lähtemään köyhyyden ajamana muualle.

Frankman on esittänyt erilaisia vaihtoehtoja globaalin perustulon toteutukseen ja rahoitukseen. Yhtenä vaihtoehtona olisi maksaa 1000 dollarin vuosittaista perustuloa kaikille maapallon asukkaille. Perustulo voitaisiin rahoittaa esimerkiksi globaalisti suurituloisimmalle kymmenelle prosentille suunnattavalla erillisellä lisätuloverolla, tuettuna mahdollisesti suuryritysten voittojen verotuksella, globaalilla varallisuusverolla ja kansainvälisen veronkierron mahdollisuuksien kirkentamisella.

³¹ Van Parijs & Vanderborght 2012; Van Parijs 2013.

³² Frankman 2002 & 2004.

Intian ja Namibian perustulokokeilut

Intia³³

Intiassa on toteutettu kolme perustuloa koskevaa pilottihanketta. Ensimmäinen käynnistettiin vuonna 2010 Delhissä pienituloisten kaupunginosassa. Ihmisille annettiin mahdollisuus vaihtaa heidän siihen asti saamansa ruoka- ja kerosiinituki samanarvoiseen vastikkeettomaan tulonsiirtoon. Toinen, Unicefin rahoittama projekti toteutettiin 20 kylässä Madhya Pradeshin osavaltiossa. Projektissa valittiin satunnaisotannalla kahdeksan kylää, joissa jokainen asukas sai perustuloa sekä vertailuryhmään 12 samankaltaista kylää, joiden asukkaista kukaan ei saanut perustuloa. Kolmas kokeilu, johon saatiin lisärahoitusta Unicefiltä, toteutettiin kahdessa samanlaisessa heikomylässä, joista toisessa kaikki saivat perustuloa ja toisessa kukaan ei saanut.

Kylätason kokeiluissa jokainen yli 14-vuotias sai henkilökohtaisen 200 rupian (n. 2,80 euroa) tulonsiirron kuukausittain ja jokainen alle 14-vuotias sai 100 rupiaa. Vuoden päästä summaa korotettiin aikuisille 300 rupiaan ja lapsille 150 rupiaan. Summa vastasi noin 20–30 % pienituloisen kotitalouden kuukausituloista. Kokeiluihin osallistui yhteensä yli 15 000 henkilöä joista noin 6 000 kahdeksassa eri kylässä sai perustuloa 12–17 kuukauden ajan. Tulonsiirto jaettiin aluksi käteisenä, mutta kokeilun kuluessa kaikille perustulon saajille avattiin pankkitili.

Perustulokokeilujen tulokset olivat hyvin positiivisia. Tulonsiirto vähensi merkittävästi etenkin lasten aliravitsemusta. Perustuloa saaneet pystyivät ostamaan määrällisesti enemmän ja laadullisesti monipuolisempaa ruokaa kuin ne, jotka eivät saaneet perustuloa. Perustuloa saaneissa kylissä väestön terveys parani verrattuna kontrolliryhmän kyliin. Terveyskeskus- ja sairaalakäynnit sekä tarvittavien lääkkeiden otto olivat perustuloa saaneissa kylissä säännöllisempiä kuin perustuloa saamattomissa kylissä. Lasten koulunkäynti oli perustuloa saavissa kylissä kolme kertaa säännöllisempää kuin vertailukylissä. Myös lasten koulusuoritukset paranivat 68 prosentissa niistä perheistä jotka saivat perustuloa.

Perustulo vaikutti myönteisesti ihmisten taloudelliseen toimeliaisuuteen. Perustuloa saaneet ihmiset työskentelivät enemmän ja aloittivat kolme kertaa todennäköisemmin uutta liike-toimintaa kuin ne, jotka eivät saaneet perustuloa. Perustulo myös vähensi kotitalouksien velkaantuneisuutta ja lisäsi säästämistä, kun ihmiset saattoivat maksaa takaisin velkojaan paikallisille rahanlainajille ja välttyä ottamasta uusia. Monet ihmisistä investoivat osan perustulostaan kiinteään omaisuuteen, kuten maatalous- tai kodinkoneisiin, asunnon remontoimiseen, saniteetin parantamiseen sekä tuotantoeläinten hankintaan. Toisin kuin perustuloa vastustaneet epäilivät, perustulo ei lisännyt alkoholinkulutusta. Tutkijat arvioivat jokaiselle henkilökohtaisesti maksettavan perustulon myös lisänneen naisten taloudellista itsenäisyyttä ja parantaneen heidän asemaansa perheen sisällä. Lisäksi perustulo vähensi ruoka-avun ja tuetun työllistämisen ohjelmiin liittyneitä korruption mahdollisuuksia.

³³ Lisätietoa Intian perustulokokeiluista: SEWAn uutiskirje 20.6.2013, <http://www.sewa.org/Fifty.asp>; BIEN uutiskirje 70/2013, <http://www.basicincome.org/bien/pdf/Flash70.html>.

Intian ja Namibian perustulokeilut

Namibia³⁴

Namibian kaksivuotinen perustulokeilu toteutettiin 930 asukkaan Otjivero-Omitaran kylässä vuosina 2008–2009. Kylä oli ennen kokeilun aloittamista työttömyyden, köyhyyden ja nählän leimaama. Kaikki kylän asukkaat lukuun ottamatta valtioneläkkeeseen oikeutettuja saivat kuukausittaista perustuloa 100 Namibian dollaria (noin 8,6 euroa). Kokeilun toteuttajana toimi Namibian Basic Income Grant (BIG) koalitio, johon kuuluu kirkkojen neuvosto, kansallinen ammattiyhdistysten keskusliitto, kansallinen nuorisoneuvosto sekä muita kolmannen sektorin toimijoita.³⁵ Kokeilu rahoitettiin eri maiden yksityishenkilöiltä, kirkoilta ja eri järjestöiltä saaduilla lahjoituksilla.

Perustulokeilun myötä köyhyys ja aliravitsemus vähenivät merkittävästi. Alipainoisten lasten osuus laski vuoden 2007 marraskuun 42 prosentista vuoden 2008 marraskuussa 10 prosenttiin. Asukkaiden terveyskeskuskäynnit lisääntyivät ja HIV positiivisten lääkkeidenotto muuttui säännöllisemmäksi. Ennen perustulon käyttöönottoa lähes puolet lapsista ei osallistunut kouluopetukseen säännöllisesti. Monilla vanhemmilla ei ollut varaa maksaa koulumaksuja tai ostaa lapsille koulupukuja. Perustulokeilun alettua koulunsa keskeyttäneiden määrä laski marraskuun 2007 melkein 40 prosentista kesäkuuhun 2008 mennessä viiteen prosenttiin ja marraskuuhun 2008 mennessä lähes nolnaan.

Perustulo lisäsi taloudellista toimeliaisuutta, säästämisastetta ja tuotantoeläinten omistusta sekä vähensi velkaantuneisuutta. Etenkin erilaiset pienyrityksen muodot lisääntyivät. Se myös vähensi rikollisuutta (paikalliselle poliisiasemalle raportoitujen rikosten määrä väheni 42 prosenttia) ja paransi kyläläisten sosiaalisia suhteita. Perustulo vähensi naisten taloudellista riippuvuutta miehistä ja tuki heidän seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan sekä mahdollisuutta välttää kaupallista seksiä. Kyläläiset perustivat omatoimisesti 18 jäsentä sisältäneen komitean neuvomaan asukkaita perustulon käytössä.

³⁴ Basic Income Grant Coalition 2009.

³⁵ <http://bignam.org/>

Perustulon rahoitus

Perustulon rahoittamiseksi on useita vaihtoehtoja. Nykyisistä perustulomalleista useimmat pohjautuvat pääasiassa tuloverotukseen. Ajatuksena on, että henkilön tulojen noustessa perustulo peritään asteittain verotuksessa takaisin siten että käteen jäävät tulot eivät välttämättä nykyisestä muutu. Veroasteita ja vastaavasti perustulon suuruutta säätelemällä voidaan vaikuttaa tulonjakoon: perustulomallista voidaan tehdä niin halutesa nykyisen tulonjaon ylläpitävä tai vaihtoehtoisesti tuloeroja tasaava. Raha kiertää kansantaloudessa nykyiseen verrattuna eri tavalla kun kaikki saavat perustuloa ja maksavat vastaavasti korkeampaa tuloveroa. Mikrosimulaatiomenetelmällä on tehty tarkkoja laskelmia tuloverotukseen pohjautuvien perustulomallien vaikutuksista kansantalouteen ja tulonjakoon. Perustulomalleja on kuitenkin yleisesti kritisoitu liian korkeista marginaaliveroista, jotka nähdään epäkannustavina. Marginaaliveroasteen alentamiseksi perustulomalleissa tuloverotukseen pohjautuvaa rahoitusta täydennetään usein muilla veroilla.³⁶

Joissain yhteyksissä on puhuttu perustulon rahoittamisesta kulutusveroilla. Myös kulutusveroihin tukeutuva riittävän suuri perustulo tasaisi tuloeroja, koska se siirtäisi ostovoimaa enemmän kuluttavilta suurituloisilta vähemmän kuluttaville pienituloisille. Tunnettuja esimerkkejä kulutusveroilla rahoitettavasta perustulosta ovat Philippe Van Parijsin ja Yannick Vanderborghtin Eurodividend (ks. luku Ehdotuksia kansalliset rajat ylittäväksi perustuloksi) sekä saksalaisen liikemiehen Götz Wernerin tekemä ehdotus asteittain 600 eurosta 1000 tai jopa 1500 euroon kasvatettavasta perustulosta, joka rahoitettaisiin yksinomaan arvonnisäverolla. Kulutusveroilla rahoitetun perustulon vaikutusten arvioimiseen liittyy huomattavasti yritysten

---

³⁶ Ks. Honkanen 2012.

toimintaan ja ihmisten käyttäytymiseen liittyviä epävarmuustekijöitä, joita on tuloverotusta vaikeampi ennalta luotettavasti arvioida.

Ympäristö- ja rahoitusmarkkinaverojen käyttö tuloverotuksen täydentäjänä on ollut yleistä perustuloehdotuksissa. Esimerkiksi ilmastopäästöihin sekä energian ja luonnonvarojen kulutukseen kohdistetut verot sopivat hyvin perustulon ideaan jakaa maapallon yhteisistä resursseista saatavia hyötyjä tasapuolisemmin. Rahoitus- ja pankkisektoriin kohdistetut verot vakauttaisivat taloutta siirtämällä varoja spekulatiiviselta ja valtavaksi paisuneelta finanssisektorilta reaalityöelämään ihmisten päivittäiseen kulutukseen. Lisäksi perustulon yhteydessä on puhuttu esimerkiksi maaomistuksen verotuksesta, yritys- ja maataloustukien lakkauttamisesta sekä verovähennysten lakkauttamisesta. Eräs kiinnostava vaihtoehto omistuksen keskittymisen purkamiseen on varallisuusvero. Yhdistelemällä yhtäältä erilaisia ansio- ja pääomatuloihin, energian ja luonnonvarojen kulutukseen, rahoitus- ja pankkitoimintaan sekä perintöihin ja varallisuuteen kohdistuvia veroja sekä karsimalla toisaalta yritys- ja maataloustukia ja verovähennyksiä voitaisiin luoda vankka rahoituspohja melko anteliaallekin perustulolle.

Yksi huomiota ansaitseva ehdotus liittyy suoraan keskuspankkirahoitukseen. Koska valtio (tai näiden yhteenliittymä) toimii keskuspankkinsa kautta yleisesti hyväksytyä maksuvälinettä liikkeelle laskevana tahona, ei ole järkevää kierrättää julkisen sektorin rahoitusta liikepankkien välikäsiä kautta. Koska valtio on rahatalousjärjestelmän järjestäjä ja takaaja, se pysyy halutessaan ohjaamaan rahoitusta tarpeelliseksi koettuihin kohteisiin ilman pelkoa ”budjettivajeesta”. Verotuksella voidaan samalla säädellä liikkeellä olevan rahan määrää ja ohjata kulutuskäyttäytymistä. Rahapolitiikan periaatteita uudistamalla valtioiden liikkumavaraa perustulon kaltaisten uudistusten rahoituksessa voitaisiin huomattavasti lisätä.³⁷

---

³⁷ Ks. Ahokas 2012.

Kohti vasemmistolaista perustuloa

Mikä erottaa vasemmistolaisen perustulomallin oikeistolaisesta? Keskeisimpinä periaatteina voidaan pitää, että perustulon tulee olla tulo- ja varallisuuseroja tasaava ja sen täytyy tukea rakennemuutosta kohti ekologisesti kestävämpää yhteiskuntaa. Vasemmistolaisen perustulon tehtävänä on mahdollistaa tuotantosuhteiden uudelleenjärjestely, tukea ihmisten omaa elämänhallintaa sekä mahdollistaa työajan ja työnteon tapojen uudelleenjärjestely. Vasemmistolainen perustulo ei ole muusta politiikasta irrallinen uudistus, vaan muodostaa perustan sellaiselle yhteiskunnalliselle järjestykselle, jossa sekä valtaa että vaurautta jaetaan nykyistä tasaisemmin.³⁸

Perustoimeentulo on ihmisoikeus, jonka ei tulisi riippua työmarkkinakäyttäytymisestä tai alistumisesta viranomaiskontrolliin. Vasemmistolaisen perustulon lähtökohta on ihmisten perusoikeuksien vahvistaminen sekä kaikenlaisen kontrollin ja pakkokeinojen vähentäminen. Perustulo tarjoaa suojan työntekijöiden hyväksikäyttöä vastaan ja tukee ihmisten mahdollisuuksia valita itse työpaikkansa. Se tukee parempien työehtojen neuvottelemista tarjoamalla taloudellisen selkänojan joka ei petä missään tilanteessa.

Viime aikoina esillä ollut ajatus sosiaaliturvan vastikkeellisuuden lisäämisestä on perusoikeuksien ja yksilönvapauden näkökulmasta vähintäänkin kyseenalainen. Se ei todennäköisesti lisää ihmisten mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille ja soveltaa nöyryyttäviä pakkokeinoja positiivisesti kannustavien pörkkäneiden sijasta.

Toisaalta jotkut vasemmistolaiset ajattelijat, esimerkiksi tutkijat Jan Otto Andersson ja Jouko Kajanoja, ovat joissain yhteyksissä ehdottaneet vastikkeellisen ”osallistumistulon” pystyttämistä perustulon rinnalle. Osallistumistulolla voitaisiin työllistää ihmisiä esimerkiksi hoivaan tai ympäristön kunnossapi-

³⁸ Ks. Suopanki & Pulkka 2012.

toon liittyviin yleishyödyllisiin tehtäviin jotka eivät vaadi erityistä ammattitaitoa. Osallistumistuloa voisi mahdollisesti hakea myös omille projekteilleen. Tällaisessa järjestelmässä varsinaisen perustulon taso voisi olla matalampikin, koska henkilö voisi nostaa tulotasoaan joko työskentelemällä markkinoilla tai ilmoittautumalla osallistumistulolla tehtäviin yleishyödyllisiin töihin. Yhdistelmä perustuloa ja osallistumistuloa saattaisi voittaa puolelleen myös niitä, jotka tällä hetkellä suhtautuvat kriittisesti perustuloon. Osallistumisen kansalaistyöhön täytyisi kuitenkin ehdottomasti olla vapaaehtoista. Jotta osallistumistulosta ei muodostuisi ”pakkotyön” järjestelmää, se vaatii rinnalleen perustoimeentulon mahdollistavan vastikkeettoman perustulon.

Perustulo voidaan mieltää paitsi uutena tapana järjestää sosiaaliturva, myös keinona jakaa työn tuottavuuden kasvusta saatuja hyötyjä tasapuolisesti sekä taata jokaiselle osuus maapallon ja ihmiskunnan yhteisistä resursseista. Teollisen ja palvelutyön alati lisääntyvä automaatio vähentää ihmistyön tarvetta ja sysää ihmisiä työttömyyteen. Niin luonnonvarat kuin ihmiskunnan historiassa kehittynyt kulttuuri, tieto ja teknologiset keksinnöt kuuluvat lähtökohtaisesti kaikille, ei ainoastaan muutamille suuryrityksille tai varakkaille pääomanomistajille. Perustulon avulla voidaan tasoittaa edellisten sukupolvien aikana kertynyttä epäoikeudenmukaisuutta, joka on johtanut vaurauden äärimmäiseen keskittymiseen. Tällä tavoin hahmotettuna esimerkiksi kysymykset perustulon rahoituksesta asettuvat kokonaan uuteen valoon. Tulot ja varallisuus ovat niin kansallisesti kuin globaalistikin niin radikaalisti keskittyneitä, että perustulon rahoituslähteitä ei tarvitse hakea kaukaa. Rikkaat osallistuvat perustulon rahoittamiseen köyhiä enemmän, mutta myös he saavat perustuloa.

Käynnissä oleva ekologinen kriisi edellyttää materiaalisen tuotannon ja kulutuksen radikaalia vähentämistä. Ilmastonmuutos, luonnonvarojen ylikulutus ja ekosysteemien romahdus uhkaavat elämän edellytyksiä maapallolla. Halvan fossiilisen polttoaineen loppuessa menneiden vuosikymmenten talouskasvu tuskin tulee enää olemaan mahdollista, vaikkei ympäris-

tökriisiä olisikaan. Sopeutuminen uusiin reunaehtoihin vaatii, että kaikkea politiikkaa tarkastellaan jatkossa niukkenevien resurssien näkökulmasta.³⁹ Jos hyvinvointivaltiota aiotaan tulevaisuudessa ylläpitää, on etsittävä reittejä talouskasvun rakenteellisesta pakosta ja sitä ylläpitävistä ajattelutavoista irtautumiseen ja ryhdyttävä jakamaan olemassa olevaa varallisuutta tasaisemmin.⁴⁰

Ekologisiin reunaehtoihin sopeutuminen edellyttää myös vasemmistolta uudenlaista suhtautumista moniin sen perinteisiin tavoitteisiin. Vaikka talouskasvua voi syntyä myös ekologisesti kestävästä toiminnasta, kasvu itsessään ei voi enää olla politiikan tavoite. Eettisesti ja ekologisesti haitallista tuotantoa on pystyttävä purkamaan talous- ja työllisyysvaikutuksista riippumatta. Ihmisten ostovoiman jatkuvasta kasvattamisesta esimerkiksi palkankorotusten avulla on siirryttävä kohti työajan lyhentämistä ja työn jakamista, sekä ekologisesti kestävää hyvinvoinnin tuotantoa esimerkiksi hyvinvointipalveluja ja maksuttomia harrastusmahdollisuuksia lisäämällä.

Perustulo tarjoaa tuloerojen tasaamisen lisäksi mahdollisuuden tavoitella myös muita ihmisten välistä tasa-arvoa lisääviä uudistuksia. Perustulon myötä esimerkiksi sellaisia kategorioita kuin ”työtön” tai ”eläkeläinen” voitaisiin vähitellen purkaa.⁴¹ Ihmiset voisivat osallistua eri elämänvaiheissa erisuuruksilla osuuksilla yhteiskunnalliseen arvontuotantoon sekä markkinoilla että niiden ulkopuolella. On odotettavissa, että sosiaaliturvien hakemiseen ja ”työttömäksi” leimautumiseen liittyvien nöyryytyksen ja alemmuudentunteiden poistuminen sekä turvattu toimeentulo kannustaisivat uusien luovien ideoiden ja keksintöjen kehittelyyn ja vaikuttaisivat monella tavoin positiivisesti yleiseen ilmapiiriin. Uusia yhteisötaloudellisen toiminnan muotoja on myös rakennettava aktiivisesti perinteisen työllisyyspolitiikan rinnalla. Jotta perustulo tukisi sukupuolten välistä tasa-arvoa, sen rinnalla olisi tärkeää ajaa sekä markkinoilla että kotitalouksissa tapahtuvan työn tasaisempaa jakoa sukupuolten välillä.

³⁹ Ks. Lähde 2013; Helne, Hirvilampi & Laatu 2012.

⁴⁰ Ks. Launonen 2013.

⁴¹ Ks. Kajanoja 2012.

Vasemmistolaisia perustulomalleja

Vasemmistoliiton perustulomalli

(työryhmän ehdotus 2011, puoluevaltuuston hyväksyntä 2012)

- 620 euroa kuukaudessa jokaiselle Suomessa pysyvästi asuvalle täysi-ikäiselle ei-eläkeläiselle.
- Mahdollisuus 130 euron lisäperusturvaan työttömyyden, sairauden, lasten kotihoidon tai muun vastaavan syyn perusteella.
- Ansiosidonnaiset etuudet, asumistuki ja toimeentulotuki täydentävät perustuloa.
- Ansio- ja pääomatuloja verotetaan progressiivisesti asteikolla 30–57 %.
- Perustuloa kohti edetään asteittain yhtenäistämällä tukimuotoja ja korottamalla perusturva-etuuksien taso 750 euroon.
- Takuueläke nousee perusturvan parantamisen myötä 750 euroon.

Perustulomallin vaikutukset

- Perustulosta hyötävät eniten pieniä tai epäsäännöllisiä ansiotuloja saavat: osa- ja määrä- aikaiset työntekijät, itsensä työllistäjät ja pienyrittäjät.
- Perustulon myötä köyhyysaste laskee 13,2 prosentista 9,1 prosenttiin (-4,1%). Lapsiköyhyys vähenee 14,2 prosentista 9,0 prosenttiin (-5,3%).
- Keskituloisten käteen jäävät tulot säilyvät ennallaan. Alle 2980 euroa kuukaudessa ansiotuloja saavat (noin 60 % väestöstä) hyötävät perustulomallista.
- Kuusi alinta tulodesiiliä hyöttyy (alin +0,7%) ja neljä ylintä häviää (ylin -1,5%) perustulomallissa.
- Suurimpia ansio- ja pääomatuloja saavien verotus kiristyy perustuloa enemmän, eli he ovat perustulon nettomaksajia.
- Rahaa siirtyy myös kotitalouksien sisällä puolisoitten välillä.
- Yhdessä progressiivisen verotuksen kanssa perustulomalli tasaa tuloeroja.

Saksan vasemmistopuolue Die Linken työryhmän perustulomalli

(2009, ei puolueen virallista hyväksyntää)

- 1000 euroa yli 16-vuotiaille ja 500 euroa lapsille (kaikille jotka asuvat tai hakevat asumislupaa Saksassa).
- Kaikkien perustulon ylittävien tulojen verotus 35 prosentilla.
- Lisäksi osakekaupan, ei-rahallisen pääoman, primäärienergian, finanssitransaktioiden ja luksus-tuotteiden kulutuksen verotus.
- Perustulo korvaa kaikki perusturvan muodot, opintolainan ja lapsilisän.
- Muunneltu asumistuki ja erityistarpeisiin suunnatut tuet sekä kokonaisvaltaisesti uudistettu sosiaalivakuutus perustulon lisänä.
- Perustetaan erillinen demokraattisesti hallinnoitu perustulorahasto.
- Maksutonta julkista infrastruktuuria ja palveluita kehitetään ja laajennetaan.
- Lakisääteiset minimipalkat ja yleisen työajan lyhennys. Ansiotyö vapaaehtoista.
- Radikaali tulojen ja varallisuuden uudelleenjako: kaikki alle 7000 euroa kuukaudessa tienaavat hyötävät, erittäin suurituloiset häviävät.
- Tavoitteena kokonaisvaltainen muutos kohti ekologisesti kestävämpää, demokraattisempaa ja tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa.

Lopuksi

Miltä perustulon tulevaisuus näyttää? Kuten hyvinvointivaltion ja muiden poliittisten uudistusten osalta on käynyt, myös perustulon toteutuminen tulee todennäköisesti etenemään ”dominoefektillä”. Kun yksi tai muutama maa ottaa perustulon käyttöön, useat muut maat seuraavat perässä. Perustulon toteuttamisessa on tapahtunut edistysaskelia eri puolilla maailmaa ja muutamat eteläisen pallonpuoliskon maat näyttävät kulkevan etujoukoissa. Todennäköistä on, että malli otetaan käyttöön eri maissa hieman erilaisissa muodoissa, kuten on käynyt myös nykyisten hyvinvointijärjestelmien tai vaikkapa poliittisten järjestelmien osalta. Toivoa perustulon toteuttamiselle tulevaisuudessa antaa myös se, että useat nuoriso- ja opiskelijajärjestöt kannattavat perustuloa. Päättäjäsukupolven vaihduttua perustulolle saattaa aueta aivan uudenlaisia mahdollisuuksia. Yksi ongelma perustulon toteuttamiselle on tähän asti ollut puolueiden ja päättäjien heikko sitoutuminen asiaan. Vaikka perustuloa kannatettaisiin paperilla ja juhlapuheissa, käytännön politiikassa yleensä muut tavoitteet ovat ajaneet sen edelle.

Muutamia perustulon suuntaisia uudistuksia on tehty sekä Suomessa että muualla maailmassa. Viimeaikaisista uudistuksista takuueläke (2011), työmarkkinatuen puolison tuloihin liittyvän tarveharkinnan poisto (2012) ja työttömyyspäivärahan suojaosa (2013) toteuttavat jossain määrin perustulon ideaa. Toisaalta myös aivan päinvastaisiakin uudistuksia on tehty, ja esimerkiksi keskustelu sosiaaliturvan vastikkeellisuuden lisäämisestä vie perustulon ideasta pois päin. Kiinnostusta sosiaaliturvan yhtenäistämiseen ja työn ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen parantamiseen on runsaasti päättäjien keskuudessa, mistä todistavat esimerkiksi Sata-komitean (2008–2009) alkupe-
räinen toimeksianto sekä Osmo Soininvaaran ja Juhana Vartiain

sen Valtioneuvoston kanslialle keväällä 2013 tekemä selvitys ”Matalapalkkatyö Suomessa”. Vaikka jo tehdyt ja ehdotetut uudistukset toimivat jossain määrin perustulon hengessä, perustuloon olennaisesti liittyvä vastikkeettomuuden idea, eli työn ja sosiaaliturvan välisen kytköksen purku on suljettu niistä ulkopuolelle. Vastikkeettomaan perustuloon tuskin päästään, ennen kuin onnistutaan irrottautumaan työllisyyden ja työn etsinnän itseisarvoa korostavasta talousmallista. Automaation lisääntyminen myös palvelutyössä sekä ekologisen kriisin kärjistyminen tulee toivottavasti havahduttamaan myös päättäjät siihen, että tulevaisuudessa ei välttämättä ole tuottavaa työtä kaikille eikä kaikkea työtä yksinkertaisesti kannata tehdä.

Yksi tapa edetä kohti perustuloa on kokeilut. Kokeiluja voidaan teettää joko kohdennetusti tietyille ihmisryhmille (esim. pitkäaikaistyöttömät, freelancerit, pätkätyöntekijät), alueellisesti esimerkiksi kunnassa tai kaupunginosassa, tai valitsemalla kokeeseen osallistujat satunnaisotannalla. Helsingin Vihreät ja Helsingin Vasemmisto ovat ehdottaneet perustuloa kokeiltavaksi Itä-Helsingissä.⁴² Itä-Helsingin arvioidaan soveltuvan hyvin perustulon kokeilualueeksi, koska se sisältää erilaisia alueita ja on väestöpohjaltaan monipuolinen. Vasemmistoliiton kansanedustajat Silvia Modig ja Eila Tiainen puolestaan ovat ehdottaneet perustuloa kokeiltavaksi Äänekoskella.⁴³ Äänekoski sopisi heidän mielestään perustulokokeilun paikaksi, koska siellä työmarkkinoilla on selkeä kohtaanto-ongelma. Kunnassa on 18 %:n työttömyysaste, vaikka työpaikkojen omavaraisuusaste on 105 %. Vuosituhannen alussa puhuttiin myös perustulokokeilusta Itä-Suomen korkean työttömyyden alueilla, ja muutama kunta ilmoittautui vapaaehtoiseksi perustulon kokeilukunnaksi. Perustuslakivaliokunta kuitenkin tulkitsi vihreiden tekemän aloitteen perustulokokeilusta perustuslain vastaiseksi, koska sen katsottiin asettavan ihmiset eriarvoiseen asemaan suhtees-

---

⁴² Vihreiden ehdotus: <http://www.outialanko.fi/blogi/perustulokokeilu-ita-helsinkiin>.

Vasemmiston ehdotus: <http://sampovillanen.fi/2012/04/26/perustulo-voi-ratkaista-monia-ongelmia>.

⁴³ Silvia Modigin blogikirjoitus: <http://www.silviamodig.fi/?p=930>.

sa sosiaaliturvaan. Jos useita muitakin sosiaaliturvauudistuksia on aikojen saatossa onnistuttu kokeilemaan, ei perustuslain pitäisi muodostaa estettä myöskään perustulokokeilulle. Kokeiluihin liittyy kuitenkin myös riskejä. Kokeen toteutustapa ja kohderyhmän valinta saattavat vaikuttaa tuloksiin eikä perustulon pitkän aikavälin vaikutuksia saada näkyviin muutaman vuoden kokeilulla.

Suurin osa perustulon kannattajista on sitä mieltä, että perustulo on sen verran iso uudistus, että sitä kohti on edettävä vaiheittain. Vaiheittaisessa etenemisessä on toisaalta se riski, että perustulon toteuttamisessa jäädään puolitiehen. Yksi vaihtoehto on aloittaa tasoltaan matalammasta perustulosta ja korottaa sitä asteittain, jolloin järjestelmän vaikutuksia voidaan analysoida ja parametreja säätää vielä vielä toteuttamisvaiheessa. Samalla päästäisiin käymään poliittista kamppailua verotuksen rakenteeseen ja tulonjakoon liittyvistä kysymyksistä laajemminkin.

Kirjallisuus

Ackerman, Bruce & Alstott, Anne (2006) "Why Stakeholding?", teoksessa Bruce Ackerman, Anne Alstott & Philippe Van Parijs: *Redesigning Distribution. Basic Income and Stakeholder Grants as Cornerstones for an Egalitarian Capitalism*. Lontoo: Verso.

Andersson, Jan Otto (1988) *Vänsterframtid*. Helsinki: Folkets Bildningsförbund.

Andersson, Jan Otto (2012) "Perustulo ja kohtuutalous – radikaali yhdistelmä", teoksessa Johanna Perkiö & Kaisu Suopanki (toim.) *Perustulon aika*. Helsinki: Into.

Atkinson, Anthony (1996) "The Case for a Participatory Income," *Political Quarterly*, 67: 67–70.

Basic Income Grant Coalition (2009) *Making the difference! The BIG in Namibia. Basic Income Grant Pilot Project. Assessment Report*. Windhoek. (Authors Claudia Haarmann, Dirk Haarmann, Herbert Jauch, Hilma Shindondola-Mote, Nicoli Nattrass, Ingrid van Niekerk and Michael Samson) URL: http://www.bignam.org/Publications/BIG_Assessment_report_08b.pdf.

Caputo, Richard (toim.) (2012) *Basic Income Guarantee and Politics: International Experiences and Perspectives on the Viability of Income Guarantee*. New York: Palgrave.

Christensen, Erik (2008) *The Heretical Political Discourse – a Discourse Analysis of the Danish Debate on Basic Income*. Aalborg University Press.

Cunliffe, John & Erreygers, Guido (toim.) (2004) *The Origins of Universal Grants. An Anthology of Historical Writings on Basic Capital and Basic Income*. Hampshire and New York: Palgrave MacMillan.

Frankman, Myron (2002) "A planet-wide citizen's income. Espousal and Estimates" URL: <http://www.basicincome.org/bien/pdf/2002Frankman.pdf>.

Frankman, Myron (2004) "A Planet-Wide Citizen's Income: An Espousal"
URL: <http://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/25124>.

General Intellect (2008) *Vasemmisto etsii työtä*. Helsinki: Like ja Vasemmistofoorumi.

Helne, Tuula, Hirvilammi, Tuuli & Laatu, Markku (2012) *Sosiaalipolitiikkaa rajallisella maapallolla*. Kelan tutkimusosasto. URL: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/34643/Sosiaalipolitiikka_rajallisella_maapallolla.pdf?sequence=4.

Honkanen, Pertti (2012) "Perustulon rahoitus ja veromallit", teoksessa Johanna Perkiö & Kaisu Suopanki (toim.) *Perustulon aika*. Helsinki: Into.

Ikkala, Markku (2007) "Perustulokeskustelu Suomessa", teoksessa Sari Hintikka-Varis (toim.): *Sisällä vai ulkona: kohti perustuloa?* Kansallinen sivistysliitto. URL: http://www.toivoajatuspaja.fi/julkaisut/sisalla_vai_ulkona-kohti_perus/.

Jakonen, Mikko, Peltokoski, Jukka & Toivanen, Tero (2012) "Vallataan elämä! - Prekariaatin perustulo", teoksessa Johanna Perkiö & Kaisu Suopanki (toim.) *Perustulon aika*. Helsinki: Into.

Kajanoja, Jouko (2012) "Miten perustulo muokkaisi sosiaalipolitiikkaa?", teoksessa Johanna Perkiö & Kaisu Suopanki (toim.) *Perustulon aika*. Helsinki: Into.

Kalela, Jorma (2013) "Basic Income and Democracy". Teoksessa Heidi Haggren, Johanna Rainio-Niemi ja Jussi Vauhkonen (toim.): *Multi-layered Historicity of the Present. Approaches to social science history*. Unigrafia, Helsinki. URL: <http://perustulo.org/Kalela-BasicIncomeAndDemocracy.pdf>,

Koistinen, Pertti & Perkiö, Johanna (2014, tulossa) "Good and Bad Times of Social Innovations – the case of universal basic income in Finland".

Kopra, Ville (2007) *Perustulo. Kova vai pehmeä paketti?* Kalevi Sorsa säätiö. URL: <http://sorsafoundation.fi/files/2012/07/Kopran-perustuloraportti-lopullinen.pdf>.

Korhonen Anna-Reetta, Peltokoski Jukka ja Saukkonen Miika (2009) *Paska-duunista barrikadille - Prekariaatin julistus*. Helsinki: Into.

- Korpinen**, Pekka (1989) *Valtio ja vapauden kasvu*. Helsinki: Hanki ja jää.
- Lahtinen**, Ilpo (1992) *Perustulo. Kansalaisen palkka*. Helsinki: Hanki ja jää.
- Lampinen**, Osmo & Soininvaara, Osmo (1980) *Suomi 1980-luvulla: pehmeän kehityksen tie*. WSOY.
- Launonen**, Reima (2013) *Kuningasjako – miksi verotus on oikein?* Helsinki: Into.
- Lillrank**, Paul, Hamilo, Marko & Lepomäki, Elina (2013) *Perustili. Toimeliaisuuteen, työllistämiseen ja säästämiseen kannustava sosiaaliturvan kokonaisuudistus*. Libera. URL: http://libera.fi/libera-uusi/wp-content/uploads/2013/12/Perustili_final1.pdf.
- Lähde**, Ville (2013) *Niukuuden maailmassa*. Tampere: niin & näin -kirjat.
- Mattila**, Anita (2001) *Tarvitaanko perustuloa? Suomalaisten kansalaistulo-, kansalaispalkka- ja perustulomallien teoreettinen analyysi*. Väitöskirja, Kuopion yliopisto.
- Pateman**, Carole (2006) "Democratizing Citizenship: Some advantages of a basic income", teoksessa Bruce Ackerman, Anne Alstott & Philippe Van Parijs: *Redesigning Distribution. Basic Income and Stakeholder Grants as Cornerstones for an Egalitarian Capitalism*. Lontoo: Verso.
- Peltola**, Kati (1997) *Hyvinvointivaltion peruskorjaus*. Helsinki: Tammi.
- Perkiö**, Johanna & Suopanki, Kaisu (toim.) (2012) *Perustulon aika*. Helsinki: Into.
- Perkiö**, Johanna (2013a) "Taistelu tulkinnasta: perustulo Suomen julkisessa keskustelussa 2006-2012", teoksessa Eskelinen, Teppo & Heikkilä, Suvi (toim.) *Talous ja arvo*. Jyväskylä: Sophi. URL: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/41218>.
- Perkiö**, Johanna (2013b) Basic Income Proposals in Finland, Germany and Spain. transform! europe. URL: <http://transform-network.net/programmes/discussion-papers/news/detail/Programm/basic-income-proposals-in-finland-germany-and-spain.html>.
- Soininvaara**, Osmo (1994) *Hyvinvointivaltion eloonjäämisoppi*. Juva: WSOY.

Soininvaara, Osmo & Vartiainen, Juhana (2013) *Matalapalkkatyö Suomessa*. Valtioneuvoston kanslia.

Standing, Guy (2011) *The Precariat: The New Dangerous Class*. Lontoo ja New York: Bloomsbury Academic.

Suopanki, Kaisu & Pulkka, Ville-Veikko (2012) "Vasemmistolainen perustulo – reformi ja vallankumous", teoksessa Johanna Perkiö & Kaisu Suopanki (toim.) *Perustulon aika*. Helsinki: Into.

Uotila, Jaakko & Uusitalo, Paavo (1984) *Työttömyys, laki ja talous*. Helsinki: Tammi.

Van der Veen, Robert & Van Parijs, Philippe (1986) "A Capitalist Road to Communism", *Theory & Society* 15:5, pp. 635–655.

Van Parijs, Philippe (1995) *Real Freedom for All. What (if anything) can justify capitalism?* Oxford: Clarendon Press.

Van Parijs, Philippe (2006) "Basic Income: A simple and powerful idea for the twenty-first century", teoksessa Bruce Ackerman, Anne Alstott & Philippe Van Parijs: *Redesigning Distribution. Basic Income and Stakeholder Grants as Cornerstones for an Egalitarian Capitalism*. Lontoo: Verso.

Van Parijs, Philippe (2013) "The Euro-Dividend", *Social Europe Journal*. URL: <http://www.social-europe.eu/2013/07/the-euro-dividend/>.

Van Parijs, Philippe & Vanderborght, Yannick (2012) "Basic Income in a Globalized Economy". Teoksessa: D. Jacobi ja W. Strengmann-Kuhn (toim.) *Wege zum Grundeinkommen*. Bildungswerk Berlin. URL: http://www.bildungswerk-boell.de/downloads/Wege_zum_Grundeinkommen.pdf.

Virtanen, Matti (1987) *Tehtaasta studioon*. Helsinki: Hanki ja jää.

Vähämäki, Jussi (2009) *Itsen alistus: Työ, tuotanto ja valta tietokykykapitalismissa*. Helsinki: Tutkijaliitto, Like, General Intellect.

Wright, Erik Olin (2010) "Perustulo sosialistisena projektina", teoksessa Ruurik Holm & Laura Tuominen (toim.) *Peruste 1: Omistus*. Vasemmistofoorumi. URL: http://www.vasemmistofoorumi.fi/wp-content/uploads/stuff/tiedostot/omistus_valmis.pdf

Ylikahri, Ville (2007) ”Kohti perustuloa – perustulokeskustelua Suomessa ja maailmalla”, teoksessa Pertti Honkanen, Osmo Soininvaara & Ville Ylikahri: *Perustulo. Kohti toimivaa perusturvaa*. Vihreä sivistysliitto. URL: <http://www.visili.fi/sites/visili.fi/files/files/publication/102-Perustulo%20-%20Kohti%20toimivaa%20perusturvaa/perustulo.pdf>.

Nettilähteitä

Basic Income Earth Network (BIEN): <http://www.basicincome.org/bien/>

BIEN Finland – Suomen perustuloverkosto: <http://perustulo.org/>

Basic Income News: <http://binews.org/>

KSL-julkaisut

Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry tuottaa kirjoja ja opintoaineistoja muun muassa opintokerhojen ja yhdistysten käyttöön. Julkaisut käsittelevät esimerkiksi aikuiskasvatusta, kulttuuria, työelämää ja yhteiskuntaa. Suurin osa julkaisuistamme on maksuttomia. Osa kirjoista löytyy verkkosivuiltamme sähköisessä muodossa.

Tilaa julkaisujamme

Sähköisen kirjatilauksen voit tehdä KSL:n verkkosivujen kautta osoitteessa www.ksl.fi. Tilaaminen onnistuu myös sähköpostitse toimisto@ksl.fi tai puhelimitse 020 790 9516. Kerro tilausta tehdessäsi julkaisun nimi, kappalemäärä sekä tilaaja, toimitusosoite ja laskutusosoite, jos eri kuin toimitusosoite. Lähetämme julkaisut postitse. Hintaan lisätään postituskulut.

Meiltä voit tilata muun muassa seuraavia kirjoja:

- Luke March: Euroopan radikaali vasemmisto
- Pirjo Rosengren ja Anneliina Törrönen: Yhdistystoiminnan avaimet
- Teppo Eskelinen & Matti Ylönen:
Eurokriisistä eteenpäin - Vasemmistolainen talouspolitiikka
- Teppo Eskelinen & Matti Ylönen:
Vasemmistolainen talouspolitiikka - lyhyt oppimäärä
- Pekka Pättiniemi: Johdatusta paikallistalouteen
- Pekka Pättiniemi & Jarmo Hänninen: Paikallispalveluiden ja paikallistalouden rooli hyvinvoinnin rakentamisessa ja ylläpitämisessä
- Juhani Laurinkari & Pekka Pättiniemi:
Valtio vetäytyy hyvinvointipolitiikan toteuttamisesta – mitä tilalle?
- Anna Kirstinä: Koulutuskokonaisuus henkilöstöomisteisten yritysten koulutukseen
- Opettajan työkalu
- Anna Kirstinä: Koulutuskokonaisuus yhteiskunnallisten yritysten koulutukseen
- Opettajan työkalu
- Turo Bergman: Työelämän tavoitteet ja todellisuus
- Pirjo Rosengren ja Anneliina Törrönen: Yhdistystoiminnan kehittämisen opas

Katso lisää tilattavia kirjoja osoitteesta www.ksl.fi